

HENRIK IBSEN

MAŽASIS EJOLFAS

Trijų veiksmų drama

Vertė

LEONAS PETRAVIČIUS

VEIKĖJAI

ALFREDAS ALMERSAS, dvaro savininkas, literatas, buvęs mokytojas

PONIA RITA ALMERS, jo žmona

EJOLFAS, jų sūnus, devynerių metų

PANELĖ ASTA ALMERS, jaunesnioji Alfredo pusseserė

INŽINIERIUS BORGHEIMAS

PANELĖ ŽIURKININKĖ

Veiksmas vyksta Almerso dvare prie fiordo už keleto mylių nuo miesto.

PIRMAS VEIKSMAS

Graži, prabangiai apstatyta svetainė. Daug baldų, gėlių, kambarinių augalų. Scenos gilumoje atviros stiklinės durys į verandą. Matyti fiordas. Tolumoje miškais apaugę šlaitai. Abejose šoninėse sienose durys; dešinėje, toliau į scenos gilumą – dvigubos suveriamos durys. Priekyje dešinėje – sofa su pagalvėlėmis ir kilimėliais. Prie sofos mažas staliukas ir kėdės. Priekyje kairėje – didesnis stalas, prie stalo keletas fotelių. Ant stalo stovi atviras lagaminas. Ankstyvas saulėtas vasaros rytas. PONIA RITA ALMERS stovi prie stalo, nugara į dešinę, rankiodama daiktus iš lagamino. Ji graži, aukšta, kiek apkūni blondinė apie 30 metų amžiaus. Apsivilkusi šviesia rytine suknele.

Netrukus pro duris dešinėje įeina PANELĖ ASTA ALMERS, apsivilkusi šviesiai rudais vasariškais rūbais, su skrybėlaite, švarkeliu ir skėčiu. Po pažasčiai nešasi gana didelį užsegta aplanką. Ji liekna, vidutinio ūgio, tamsiais plaukais, akys gilios ir rimtos, 25 metų amžiaus.

ASTA (*tarpduryje*). Rita, brangioji, labas rytas!

RITA (*pasuka į jos pusę galvą, linkteli*). Ak, tai tu, Asta! Tokia ankstyva! Iš miesto iki mūsų – tolimas kelias!

ASTA (*pasideda daiktus ant kėdės prie durų*). Negalėjau ilgiau ištvirti. Vis galvojau, kad turiu atvažiuoti dar šiandien, pamatyti mažąjį Ejolfą. Žinoma, ir tave. (*Deda aplanką ant staliuko prie sofos.*) Atplaukiau garlaiviu.

RITA (*šypsosi*). O laive tikriausiai sutikai kokį nors gerą draugą? Žinoma, visai netyčia, atsitiktinai.

ASTA (*ramiai*). Ne, nemačiau nė vieno pažįstamo. (*Pamato agaminą.*) Betgi, Rita! Kas čia daar?

RITA (*rankiodama daiktus*). Alfredo kelioninis lagaminas. Ar nesi mačiusi?

ASTA (*nudžiugusi, eina artyn*). Ką! Alfredas jau grįžo?

RITA. Taip, grįžo. Visai netikėtai parvažiavo naktiniu traukiniu.

ASTA. Ak, juk aš tai nujaučiau! Juk *tas* ir paskatino mane atvažiuoti! O jis nepranešė, neparašė iš anksto? Neatsiuntė net atvirytės?

RITA. Ne, nė žodžio.

ASTA. Ir telegramos negavai?

RITA. Gavau, valandą prieš jam parvažiuojant. Labai trumpai ir šaltai. (*Šypsosi.*) Asta, argi tai ne jo stilius?

ASTA. Taip, iš tikrųjų. Jis visada toks ramus, tylus.

RITA. Užtat dabar galiu džiaugtis, kad jis grįžo pas mane.

ASTA. Įsivaizduoju.

RITA. Keturiolika dienų anksčiau negu tikėjaisi.

ASTA. Ar jis gerai jaučiasi? Jau nebe toks prislėgtas?

RITA (*uždaro lagaminą, šypsosi*). Kai įėjo pro duris, atrodė lyg kokios vidinės šviesos nušviestas.

ASTA. O ar nebuvo pavargęs?

RITA. Tas tiesa. Atrodė gerokai pervargęs. Smarkiai pavargęs. Bet juk jis, vargšas, didžiąją kelionės dalį ėjo pėsčias.

ASTA. Gal ir aukštumų oras jam buvo per žvarbus...

RITA. Manau, kad ne. Kai grįžo, nė karto negirdėjau kosint.

ASTA. Na matai! Gydytojas gerai padarė, kad įkalbėjo jį pakeliauti.

RITA. Dabar, kai viskas jau praėjo, galbūt... Bet patikėk, Asta, man tai buvo siaubingas metas. Niekuomet nenorėjau apie tai kalbėti. Be to, juk tu mane taip retai aplankydavai...

ASTA. Taip, aš turbūt blogai elgiausi. Nors...

RITA. Na, žinoma, žinoma. Juk tu turi darbo miesto mokykloje. (*Šypsosi.*) O kelių tiesėjas... tas irgi išvažiuoja...

ASTA. Ak, nekalbėkim apie tai, Rita!

RITA. Gerai, gerai. Bala jų nematė, tų kelių tiesėjų. Bet tu neįsivaizduoji, kaip aš pasigesdavau Alfredo! Kokią jaučiau tuštumą! Kokią nykumą! O! Atrodė, lyg kažką būtume palaidoję šiuose namuose...

ASTA. Na, ką tu, dėl Dievo... juk jo nebuvo tik kokios šešios ar septynios savaitės...

RITA. Taip, bet nepamiršk, kad iki šiol Alfredas niekada manęs nepalikdavo vienos. Net vieną parą. Niekada per visus tuos dešimt metų.

ASTA. Tas tiesa. Užtat gal ir gerai, kad šiomet jis išsirengė pakeliauti. Jam reikėtų kopti į kalnus kiekvieną vasarą.

RITA (*su lengva šypsena*). Ak, bepigiu tau šnekėti. Jeigu aš būčiau tokia... protinga kaip tu, būčiau jau seniai jį išleidusi... galbūt. Bet negalėjau to padaryti, Asta! Man rodėsi, jog aš jo jau nebesusigražinsiu. Kaipgi tu nesupranti?

ASTA. Nesuprantu. Galbūt todėl, kad neturiu, ką galėčiau prarasti.

RITA (*šypsosi, erzindama*). Ar tu iš tikrųjų neturi kokio nors...

ASTA. Kiek prisimenu, ne. (*Kreipdama kalbą kita linkme.*) Sakyk, Rita, kur dabar Alfredas? Miega?

RITA. Ne, anaipol. Rytą atsikėlė anksti, kaip visada.

ASTA. Na, tai gal jis tikrai nebuvo labai nuvargęs.

RITA. Vakare, kai sugrįžo, atrodė labai nusikamavęs. O dabar jau daugiau kaip valandą sėdi su Ejolfu.

ASTA. Vargšas mažas, ligotas berniukas! Jam vėl teks mokytis ir mokytis.

RITA (*trukteli pečiais*). Alfredas to nori, juk žinai.

ASTA. Taip, bet man atrodo, tau reikėtų pasipriešinti.

RITA (*kiek nekantriai*). Ne... supranti... man nederą j tai kištis. Alfredas, be abejo, viską geriau supranta. Be to, ką Ejolfas turėtų daugiau veikti? Juk jis negali bėgioti, žaisti... kaip kiti vaikai.

ASTA (*ryžtingai*). Aš pasikalbėsiu apie tai su Alfredu.

RITA. Taip, brangioji, pasikalbėk... Na, štai pažiūrėk!

Pro duris iš kairės įeina ALFREDAS ALMERSAS, vasariniais drabužiais, vesdamasis už rankos EJOLFĄ. Alfredas lieknas, dailaus sudėjimo vyras, 36-37 metų amžiaus, akys šviesios, plaukai ir barzda rusvi. Veidas rimtas, susimąstęs. Ejolfas apvilktas kostiumėliu, panašiu į uniformą, su aukso spalvos virvelėmis ir sagomis su herbu. Jis šlubuoja, kairiąja ranka remiasi ramentu. Viena jo koja paralyžuota. Vaikas nedidelio ūgio, atrodo liguistas, tačiau akys gražios, protingos.

ALMERSAS (*paleidžia Ejolfą, nudžiugęs eina prie Astos ir ištiesia jai abi rankas*). Asta! Brangioji Asta! Kaip puiku, kad tu atvykai! Kad aš, vos grįžęs, vėl tave matau!

ASTA. Nusprendžiau, jog būtinai turiu vykti... Sveikas sugrįžęs namo!

ALMERSAS (*spausdamas jai rankas*). Ačiū tau!

RITA. Jis puikiai atrodo, tiesa?

ASTA (*nenuleisdama nuo jo akių*). Puikia, labai puikiai! Toks gyvas žvilgsnis! Keliaudamas tu, matyt, labai daug rašei. (*Su džiaugsmo protrūkiu balse.*) Gal jau ir baigei savo knygą, Alfredai?

ALMERSAS (*trukteli pečiais*). Knygą? Ak, kas dėl tos knygos...

ASTA. Maniau, kad tau lengviau seksis darbas, kai ištrūksi į laisvę.

ALMERSAS. Iš aš taip maniau. Bet išėjo visiškai kitaip. Tiesą sakant, neparašiau nė eilutės.

ASTA. Nė eilutės!...

RITA. Štai kaip! Aš niekaip negalėjau suprasti, kodėl popierius guli lagamine nė neliestas.

ASTA. Betgi mielas Alfredai, ką tu veikei visą tą laiką?

ALMERSAS (*šypsosi*). Vaikštinėjau ir vis galvojau, galvojau, galvojau.

RITA (*uždeda jam ant peties ranką*). Ar truputį pagalvodavai ir apie tuos, kas liko namie?

ALMERSAS. Taip, gali neabejoti. Daug galvojau. Kiekvieną dieną.

RITA (*nuleidžia ranką*). Na, vadinasi viskas yra taip, kaip ir turi būti.

ASTA. Bet knygos tu nerašei? Ir atrodai toks linksmas, patenkintas? Juk paprastai, kai darbas nesiseka, būna kitaip.

ALMERSAS. Tavo teisybė. Matai, iki šiol buvau kvailas. Galvojau, kad tas darbas – tai svarbiausias dalykas. O juk ne taip labai svarbu, kas parašyta popieriuje.

ASTA (*sušunka*). Nesvarbu?

RITA (*šypsosi*). Gal tu truputį pamišai, Alfredai!

EJOLFAS (*žvelgia į jį su pagarba*). Ką tu parašai, tėti, labai svarbu.

ALMERSAS (*šypsosi, paglosto jam plaukus*). Gerai, gerai, jeigu tu taip sakai, ką gi... Bet patikėk, po kiek laiko ateis toks, kuris viską padarys geriau.

EJOLFAS. O kas gi ta bus? Pasakyk!

ALMERSAS. Turėk kantrybės. Jis tikrai ateis, ir visi pamatys.

EJOLFAS. O ką gi tu tada veiksi?

ALMERSAS (*rimtai*). Tada aš vėl išeisiu į kalnus...

RITA. Ak, Alfredai, kaip gali taip kalbėti!

ALMERSAS. ...išeisiu į ploštikalnes, į erdvas aukštumas.

EJOLFAS. Tėti, kaip tu manai, gal ir aš taip sustiprėsiu, kad galėsiu eiti su tavimi?

ALMERSAS (*su skausmu balse*). Taip, galbūt, mano vaikeli.

EJOLFAS. Kaip būtų šaunu, jeigu ir aš galėčiau kopti į kalnus.

ASTA (*nukreipdama kalbą kita linkme*). Koks tu šiandien gražus ir išsipuošęs, Ejolfai!

EJOLFAS. Ak, teta, ir tu tai pastebėjai!

ASTA. Žinoma. Ar dėl tėtės tu apsvilkai naujus drabužius?

EJOLFAS. Taip, paprašiau mamą, kad leistų man juos apsvilkti. Norėjau, kad tėtė pamatytų.

ALMERSAS (*Ritai, tyliai*). Nereikėjo jo rengti tais drabužiais.

RITA (*prislopintu balsu*). Bet jis nedavė man ramybės. Taip nuoširdžiai prašė. Tiesiog ausis man išūžė.

EJOLFAS. Žinai, tėti, Borgheimas nupirko man lanką. Ir išmokė šaudyti.

ALMERSAS. Štai kaip. Manau, kad tau tikrai patiks, Ejolfai.

EJOLFAS. O kai ateis kitą kartą, paprašysiu, kad mane išmokytų plaukti.

ALMERSAS. Plaukti O kodėl sugalvojai mokytis plaukti?

EJOLFAS. Todėl, kad visi pakrantės berniukai moka plaukti. Tik aš nemoku.

ALMERSAS (*susijaudinęs jį apkabina*). Galėsi išmokti visko, ko tik panorėsi! Visko, kas tau patinka.

EJOLFAS. O ar žinai, ko aš labiausiai norėčiau, tėti?

ALMERSAS. Nagi? Pasakyk.

EJOLFAS. Labiausiai norėčiau tapti kareiviu.

ALMERSAS. Na, mažasis Ejolfai, juk yra daug kitų, geresnių dalykų.

EJOLFAS. Taip, bet kai užaugsiu didelis, *turėsiu* būti kareivis. Juk ir pats žinai.

ALMERSAS (*grąžo rankas*). Na, gerai, gerai, pažiūrėsim.

ASTA (*sėdasi prie stalo kairėje*). Ejolfai, eikš pas mane, noriu tau kai ką papasakoti.

EJOLFAS (*prieina artyn*). Ką, teta?

ASTA. Įsivaizduok, Ejolfai, mačiau Panelę Žiurkininkę.

EJOLFAS. Ką? Matei Panelę Žiurkininkę? Gal tu mane tik apgaudinėjai!

ASTA. Ne, tai tiesa. Mačiau ją vakar.

EJOLFAS. Ir kurgi tu ją matei?

ASTA. Einančią keliu už miesto.

ALMERSAS. Ir aš ją mačiau kažkur laukuose.

RITA (*sėsdama ant sofos*). Gal ir mudu ją pamatysime, Ejolfai.

EJOLFAS. Teta, kaip keista. Kodėl ją vadina Panele Žiurkininke?

ASTA. Žmonės ją taip praminė. Mat ji keliauja po kaimus, pajūriu ir išvarinėja visas žiurkes.

ALMERSAS. Kiek prisimenu, tikroji jos pavardė yra panelė Varg.

EJOLFAS. Varg? Bet juk tai reiškia „vilkas“.

ALMERSAS (*patapšnoja jam per galvą*). Vadinasi tu ir *tai* žinai, Ejolfai?

EJOLFAS (*baugiai*). Gal žmonės tiesą kalba, kad naktimis ji virsta vilkolakiu? Kaip tau atrodo, tėti?

ALMERSAS. Ne, ne, aš tuo netikiu. O dabar galėtum eiti į sodą ir truputį pažaisti.

EJOLFAS. Gal pasiimti keletą knygų paskaityti?

ALMERSAS. Ne, po pamokos nereikia jokių knygų. Verčiau nueik į pajūrį prie kitų berniukų.

EJOLFAS (*sutrikęs*). Ne, tėti, prie berniukų šiandien neisiu.

ALMERSAS. Kodėl ne?

EJOLFAS. Todėl, kad esu apsivilkęs tais drabužiais.

ALMERSAS (*suraukia kaktą*). Ar jie tyčiojasi iš tavęs? Iš tavo gražių rūbų?

EJOLFAS (*išsisukinėdamas*). Ne, jie to nedrįsta, nes aš juos sumuščiau.

ALMERSAS. Tai kodėl?

EJOLFAS. Tie berniukai tokie negerai. Jie sako, kad aš niekada negalėsiu būti kareiviu.

ALMERSAS (*slėpdamas skausmą*). Kodėl gi jie taip sako?

EJOLFAS. Turbūt jie man pavydi. Tėti, jie tokie neturtingi, kad bėgioja tiesiog basi.

ALMERSAS (*tyliai, skausmingu balsu*). Ak, Rita, kaip man žeidžia širdį tokie dalykai!

RITA (*atsistoja, ramina jį*). Ką gi daryti.

ALMERSAS (*grėsmingu balsu*). Tie berniūkščiai vieną kartą sužinos, kas tikrieji šeimininkai šioje pakrantėje!

ASTA (*suklūsta*). kažkas beldžiasi.

EJOLFAS. Tikriausia Borgheimas!

RITA. Prašom!

PANELĖ ŽIURKININKĖ tyliai ir atsargiai įeina pro duris dešinėje. Ji maža, liesa, susitraukusi moterėlė, sena, žilais plaukais, aštriomis, viską persmelkiančiomis akimis. Apsivilkusi senamadiška gėlėta suknele, juoda, po smakru surišama kepuraitė, ir juodu berankoviu chalatų. Vienoje rankoje – didžiulis raudonas skėtis, ant kitos kabo virvele užrištas juodas maišelis.

EJOLFAS (*tyliai, įsitverdamas Astai už sijono*). Teta! Čia tikriausiai ji!

ŽIURKININKĖ (*stovėdama prie durų ceremoningai lenkiasi*). Noriu kuo nuolankiausiai paklausti maloningų ponų. Gal turite namuose tų graužiančių, krebždančių padarėlių?

ALMERSAS. Mes? Ne, man rodos, neturime.

ŽIURKININKĖ. Jeigu turėtumėte, tai mielai noru padėčiau maloningiesiems ponams jų atsikratyti.

RITA. Taip, taip, suprantame. Bet mūsų namuose jų nėra.

ŽIURKININKĖ. Kaip gaila, be galo gaila. Dabar aš kaip tik dėl to ir keliauju. Kas žino, kada vėl uklysiu į šiuos kraštus. Ak, kaip pavargau!

ALMERSAS (*rodo jai kėdę*). Taip, iš tiesų atrodo nuvargusi.

ŽIURKININKĖ. Tenka be poilsio daryti gera toms mažoms vargšėlėms. Juk visi jų taip baisiai nekenčia, persekioja. Bet kiek jėgų atima toks darbas!

RITA. Gal prisėskite truputį atsikvėpti?

ŽIURKININKĖ. Nuolankiausia dėkoju. (*Sėdasi ant kėdės tarp durų ir sofos.*) Kiaurą naktelę teko plušėti.

ALMERSAS. Tikrai, visą naktį darbavotės?

ŽIURKININKĖ. Taigi, tenai, salose. (*Kikena.*) Turėjo žmonės man darbelio, oi, turėjo! Labai jau jiems buvo jos įgrisusios. Ką gi daugiau daryti? Teko paragauti vargo duonelės. (*Linksėdama galva žiūri į Ejolfą.*) Vargo duonelės, mažasis ponaiti. Vargo duonelės.

EJOLFAS (*netikėtai, kiek sutrikęs*). Kodėl gi jie turėjo?...

ŽIURKININKĖ. Ką?

EJOLFAS. Ragauti tos duonelės?

ŽIURKININKĖ. Nes nebuvo daugiau ko valgyti. Vis per tas žiurkes ir tuos mažučius žiurkiukus, mielas ponaiti.

RITA. Ak! Vargšai žmonės! Taip baisiai buvo juos apnikusios?

ŽIURKININKĖ. Knibždėte knibždėjo! (*Tyliai, patenkinta juokiasi.*) Kiaurą naktį krebždėdavo ir dūkdavo lovoje. Krisdavo į pieno puodynes. Žvygaudamos bėgiojo grindimis skersai ir išilgai.

EJOLFAS (*Astai, tyliai*). Niekada neplauksiu į tas salas, teta.

ŽIURKININKĖ. O tada atkeliaudavau aš... na, ir dar vienas. Ir susėmėme jas visas. Mielos, mažos vargšėlės! Mudu abu visas jas ir nugalabijome.

EJOLFAS (*surinka*). Tėti... žiūrėk, žiūrėk!

RITA. Dieve brangiausias! Kas atsitiko, Ejolfai?

ALMERSAS. Kas čia darosi?

EJOLFAS (*rodo*). Jos maišelyje kažkas spurda!

RITA (*šaukia*). Ak, ne! Alfredai, išvesk ją!

ŽIURKININKĖ (*juokiasi*). Brangiausioji ponია, nesibijokit mano mažučio išdykėlio.

ALMERSAS. Ką gi jūs ten laikote?

ŽIURKININKĖ. Čia tiktai šunelis, Mopsas. (*Atriša maišelį.*) Na, pasirodyk saulytės šviesoje, mano ištikimiausias bičiuli. (*Iš maišelio iškiša galvą mažas šuniukas plačiu, juodu snukiu. Žiurkininkė linksi ir moja Ejolfui.*) Nebijokite, eikite arčiau, sužeistas kareivėli! Jis nesikandžioja. Eikite! Eikite!

EJOLFAS (*jsitvėręs*). Ne, aš bijau.

ŽIURKININKĖ. Jaunasis ponaiti, žiūrėkite, juk tai mieliausias ir švelniausias sutvėrimėlis!

EJOLFAS (*pritrenktas, rodo į šuniuką*). Jis?

ŽIURKININKĖ. Na taip, žinoma.

EJOLFAS (*pusbalsiu, nenuleisdamas akių nuo šunies*). Baisėsio padaro turbūt nesu matęs.

ŽIURKININKĖ (*užriša maišelį*). Ak, nieko baisaus. Dar priprasite.

EJOLFAS (*nejučiomis eina jos pusėn, prieina visai arti, atsargiai paglosto maišelį*). Gražus... vis dėlto jis gražus.

ŽIURKININKĖ (*su užuojauta*). Bet dabar jis, mano nabagėlis, labai pavargęs, nusivaręs nuo kojų. Labai, labai nusikamavęs. (*Žvelgia į Almersą.*) Nes reikia daug jėgų... tokiems žaidimams, Patikėkite, didžiai gerbiamas pone.

ALMERSAS. Apie kokius žaidimus jūs kalbate?

ŽIURKININKĖ. Apie viliojimo žaidimus.

ALMERSAS. Aha. Tai gal šuo privilioja žiurkes?

ŽIURKININKĖ (*linksi galva*). Mopsas ir aš. Mudu darbuojamės kartu. Ir viskas eina kaip sviestu patepta. Tik paklausykit. Užrišu jam ant kaklo virvutę ir tris kartus apvedu ją aplink namus. Aš groju lūpine arfa. Ir kai jos išgirsta, nori nenori turi išlįsti iš rūsių, iš palėpių, iš savo urvelių. Visos vargšės mielos žiurkytės.

EJOLFAS. O tada jis jas sukandžioja?

ŽIURKININKĖ. O! Anaiptol! Ne, tada mudu einame prie valtės, jis ir aš. O jos seka mums iš paskos. Ir didelės žiurkės, ir jų mažučiai vaikeliai.

EJOLFAS (*įsitempęs*). O toliau? Pasakokite!

ŽIURKININKĖ. Tada mes iriamės nuo kranto. Aš braukiu irklu vandens paviršiumi ir groju lūpine arfa. O mopsas plaukia iš paskos. (*Žiburiuojančiomis akimis.*) O visos tos graužikės bėga, bėga mums iš paskos į gilius vandenį. Taigi, juk joms nėra kito kelio!

EJOLFAS. Kodėl joms nėra kito kelio?

ŽIURKININKĖ. Nagi todėl, kad jos labai nenori. Todėl, kad jos siaubingai bijo vandens, todėl ir bėga vandenin.

EJOLFAS. Ir tada jos nuskęsta?

ŽIURKININKĖ. Visos iki vienos. (*Tylesniu balsu.*) Ten toms mieloms mažytėms taip ramu, tamsu ir gera, kad geriau ir būti negali. Miega sau dugne saldžiu ir ilgu miegelio. Visos tos kurias žmonės persekioja, kurių taip nekenčia. (*Pakyla.*) Taip, buvo laikai, kai man ir Mopso nereikėjo. Pati viliodavau. Viena.

EJOLFAS. Ką jūs viliodavote?

ŽIURKININKĖ. Žmones. Labiausiai vieną.

EJOLFAS (*įsitempęs*). O, papasakokit, kas jis toks buvo!

ŽIURKININKĖ (*juokiasi*). Jei norite žinoti, gražuolėli, tai buvo mano širdies mylimasis!

EJOLFAS. O kur jis dabar?

ŽIURKININKĖ (*atšiauriai*). Dugne, ten, kur ir visos žiurkės. (*Švelnesniu balsu.*) Bet man jau metas, turiu dar daug darbelio. Turiu bėgti – mane kojos maitina. (*Ritai*) Ar maloningajai poniai šiandien tikrai nereikia mano paslaugų? Mieliausiu noru pasitarnaučiau.

RITA. Ne, dėkui. Manau, kad nereikia.

ŽIURKININKĖ. Ką gi, žavingoji ponai... nors niekada negali žinoti... Jeigu ponai pajustumėte, kad yra graužiančių ir krabždančių padarėlių, cypsinčių ir dūkstančių, prašom tik duoti žinią man ir Mopsui. Likite sveiki, likite sveiki, maloningieji ponai! (*Išėina pro duris į dešinę.*)

EJOLFAS (*tyliai, didžiudamasis Astai*). Teta, tik pamanyk, man irgi teko išsvysti Penelę Žiurkininkę!

Rita išėina į veranda, mojuoja nosine. Netrukus atsargiai, nepastebimas Ejolfas išėina dešinėn.

ALMERSAS (*paima nuo stalelio aplanką*). Ar čia tavo aplankas, Asta?

ASTA. Taip. Jame yra keletas senų laiškų.

ALMERSAS. A, šeimos laišakai...

ASTA. Juk prašei juos sutvarkyti, kai būsi išvažiavęs.

ALMERSAS (*paglosto jai galvą*). Ir tu surandi laiko tokiems darbams!

ASTA. Taip. Peržiūrėjau, kas yra čia ir kas yra mieste, pas mane.

ALMERSAS. Dėkui, brangioji... Gal radai ką nors ypatinga?

ASTA (*lyg tarp kitko*). Na, žinai... Tarp senų popierių visada kas nors pasitaiko. (*Tyliau, atsargiai.*) Šiame aplanke laišakai, rašyti motinai.

ALMERSAS. Žinoma, tu juos pasilaikysi sau.

ASTA (*tarytum kovodama su savimi*). Ne, Alfredai, norėčiau, kad ir tu juos pasižiūrėtum. Kada nors vėliau. O šiandien ir raktelio nuo aplanko nepasiėmiau.

ALMERSAS. Nereikia, brangioji Asta. Aš vis tiek neskaitysiu tavo motinos laišku.

ASTA (*žvelgdama tiesiai jam į akis*). Aš tau kada nors, kai turėsime ramią valandėlę laiko, papasakosiu, kas juose rašoma.

ALMERSAS. Gerai, galėsi papasakoti. Tačiau motinos laiškus pasilik sau. Juk tu ją mažai ir prisimeni. (*Paduoda Astai aplanką. Ji paima ir deda jį ant kėdės, kur guli jos apsiaustas. Į kambarį grįžta Rita.*)

RITA. Fui, atrodo, kad tą seną nevalyvą moterį gaubia lavonų tvaikas.

ALMERSAS. Taip, ji daro gana nejaukų įspūdį.

RITA. Kol ji čia sėdėjo, jaučiausi kaip ligonė.

ALMERSAS. Beje, gerai suprantu tą traukiančią ir viliojančią jėgą, apie kurią ji kalbėjo. Tai galima pajusti kalnų viršūnėse ir aukštose plokštikalnėse.

ASTA (*atidžiai žvelgdama į jį*). Kas tau atsitiko, Alfredai?

ALMERSAS (*šypsosi*). Man?

ASTA. Taip, su tavimi kažkas darosi. Vyksta kažkoks perversmas. Rita irgi tai pastebėjo.

RITA. Taip, pastebėjau, vos tik grįžai. Tikiuosi, kad tai gera permaina, Alfredai.

ALMERSAS. Turi būti gera. Visa tai gali išeiti į gerą, ir išeis.

RITA (*nesitvardydama*). Tu kažką patyrei kelionėje! Nebandyk gintis! Matau tai tau iš akių!

ALMERSAS (*purto galvą*). Ničnieko... bent jau išoriškai. Tačiau...

ASTA (*su įtampa*). Tačiau?...

ALMERSAS. Tačiau viduje man iš tiesų kai kas pasikeitė.

RITA. O, Dieve!

ALMERSAS (*ramindamas, tapšnoja per ranką*). Tik į gerąją pusę, brangioji Rita, patikėk manimi.

RITA (*sėdasi ant sofos*). Tučtuojau viską mums papasakok! Viską!

ALMERSAS (*kreipdamasis į Astą*). Gerai, sėskimės. Bandysiu papasakoti. Jeigu išeis. (*Sėdasi ant sofos šalia Ritos. Asta prisitraukia kėdę ir atsisėda prie Almerso. Trumpa tyla.*)

RITA (*laukdama žiūri į jį*). Nagi?...

ALMERSAS (*žvelgdamas į tolumą*). Kai galvoju apie savo praėjusį gyvenimą, apie savo likimą... per pastaruosius dešimt ar dvylika metų, jis man atrodo lyg kokia pasaka, lyg sapnas. Ar neatrodo ir tau panašiai, Asta?

ASTA. Taip, dažnai ir man taip atrodo.

ALMERSAS (*tuo pačiu tonu*). Kai prisimenu, kas mudu buvome anksčiau, Asta... Dvejetas varganų, neturtingų našlaičių...

RITA (*nekantriai*). Ak, tai jau seni laikai.

ALMERSAS (*nereaguodamas į jos žodžius*). O dabar aš čia esu turtuolis, apsuptas prabangos. Galiu įgyvendinti savo pašaukimą. Galėjau dirbti, studijuoti, kas man patinka. (*Ištiesia ranką.*) Už visą šią didžiulę, netikėtą laimę esame skolingi tau, brangioji Rita.

RITA (*pusiau juokais, pusiau piktai pliaukšteli jam per ranką*). Liaukis plepėjęs tokius niekus!

ALMERSAS. Visa tai tik įžanga į tai, ką noriu pasakyti...

RITA. Tada verčiau praleisk šią įžangą!

ALMERSAS. Rita... Nemanyk, kad į kalnus išvykau dėl to, jog patarė gydytojas.

ASTA. Ką tu sakai, Alfredai?

RITA. Kas gi tada tave privertė?

ALMERSAS. Tas, kad nebegalėjau ilgiau ramiai sėdėti prie darbo stalo.

RITA. Nebegalėjai ramiai dirbti? Mielasis, o kas gi tau trukdė?

ALMERSAS (*purto galvą*). Iš išorės niekas. Bet visą laiką jaučiau, tarytum piktnaudžiauju... arba ne... tuščiai eikvoju savo geriausius gabumus. Kad vėjais leidžiu laiką.

ASTA (*išplėtusi akis iš nuostabos*). Kai sėdėjai ir rašei knygą?

ALMERSAS (*linkteli galva*). Aš sugebu ne tik *tai*. Galiu padaryti ir kai ką daugiau.

RITA. Vadinasi, tai dėl to visą laiką buvai toks susimąstęs?

ALMERSAS. Taip, galima sakyti...

RITA. Ir dėl to pastaruoju metu buvai toks nepatenkintas savimi. Ir mumis taip pat. Taip, juk tai tiesa, Alfredai!

ALMERSAS (*žvelgdamas į tolumą*). Sėdėjau susikūprinęs prie stalo ir rašiau ištisomis dienomis. Kartais ir iki pusiaunakčio. Rašiau ir rašiau didžiulę, storą knygą, kuri turėjo vadintis „Žmogaus atsakomybė“. Hm!

ASTA (*paliečia jo ranką*). Brangusis... toji knyga turėjo būti viso tavo gyvenimo kūrinys.

RITA. Taip, pats dažnai tą sakydavai.

ALMERSAS. Aš taip ir galvojau. Nuo tada, kai tapau suaugusiu. (*Su šiluma žvelgdamas į Ritą.*) O tada tu davei galimybę visa tai įgyvendinti, brangioji Rita...

RITA. Et, nekalbėk niekų!

ALMERSAS (*šypsosi*)... tu su savo auksu ir su savo žaliuojančiais miškais...

RITA (*pusiau juokais, pusiau įsižeidusi*). Jeigu dar kartą imsi apie tai kalbėti, išlupsiu tau kailį.

ASTA (*nuliūdusi žvelgia į jį*). O kaipgi knyga, Alfredai?

ALMERSAS. Knyga ėmė tarytum tolti nuo manęs. Vis dažniau ir dažniau kildavo mintis apie svarbesnes pareigas, kurias privalau atlikti.

RITA (*nušvitusi, stveria jį už rankos*). Alfredai!

ALMERSAS. Mintis apie Ejolf1, brangioji Rita.

RITA (*nusivylusi paleidžia jo ranką*). Aaa... apie Ejolfą!

ALMERSAS. Vargšo mažojo Ejolfo likimas vis giliau žeidė mano širdį. Po to, kai įvyko toji nelaimė, kai jis nukrito nuo stalo... O ypač, kai tikrai sužinojome, kad jo luošumas nebeišgydomas...

RITA (*atkakliai*). Bet juk tu rūpiniesi juo, kiek tik jėgos leidžia, Alfredai!

ALMERSAS. Esu jam mokytojas, taip. Bet turiu būti ir tėvas. Noriu tapti Ejolfui tikru tėvu.

RITA (*žvelgia į jį purtydama galva*). Man rodos, aš nesuprantu tavęs.

ALMERSAS. Mano didžiausias troškimas – kiek įmanoma palengvinti ir sušvelninti jam tai, kas nebepataisoma.

RITA. Taip, bet... man atrodo, kad jis, dėkui Dievui, nežiūri į visa tai taip tragiškai.

ASTA (*susijaudinusi*). O ne, Rita. Ejolfui tai didžiulė tragedija.

RITA (*nekantriai*). Bet, brangusis... kuo tu dar gali jam padėti?

ALMERSAS. Pabandyčiau parodyti jam visas galimybes, gimstančias vaikiškoje jo sieloje. Noriu, kad gležni daigeliai suvešėtų jo krūtinėje, pražystų ir subrandintų vaisius. (*Vis labiau jaudindamasis, atsistoja.*) Noriu dar daugiau! Suderinti jo troškimus ir tai, kas jam nepasiekama. Nes dabar taip nėra. Jis labiausiai trokšta to, kas visą gyvenimą jam liks neįveikiama. Noriu sukurti laimės jausmą jo širdyje. (*Keletą kartų pereina per kambarį. Asta ir Rita nenuleidžia nuo jo akių.*)

RITA. Alfredai, turėtum į visa tai žiūrėti ramiau!

ALMERSAS (*sustoja prie stalo kairėje, žvelgia į jas*). Ejolfas tęs mano gyvenimo kūrinių. Jeigu panorės. Arba pasirinks tai, kas jam labiausiai prie širdies. Galvūt *taip* bus geriausia. Šiaip ar taip, savo kūrinių dabar atidėsiu į šalį.

RITA (*atsistoja*). Betgi Alfredai, ar negali ir dirbti savo darbą, ir rūpintis Ejolfu?

ALMERSAS. Ne, negaliu. Neįmanoma! Negaliu dalinti savęs. Todėl turiu pasirinkti. Ejolfas turi tapti pilnaverčiu mūsų šeimos nariu. Naujas mano gyvenimo tikslas bus paversti jį pilnaverčiu žmogumi.

ASTA (*atsistoja, eina prie jo*). Tau teko labai sunkiai kovoti su savimi, Alfredai.

ALMERSAS. Taip, iš tikrųjų. Čia, namuose, aš niekaip negalėjau savęs įveikti. Negalėjau prisiversti visko atsisakyti. Čia man tas niekad nebūtų pavykę.

RITA. Vadinasi, todėl tu šią vasarą leidaisi į kelionę?

ALMERSAS (*švytinčiu žvilgsniu*). Taip! Pakilau į begalinę vienatvę. Žvelgiau į saulėtekį, švintantį tarp kalnų viršūnių. Pasijutau esąs arčiau žvaigždžių, ėmiau geriau jas suprasti, tapau jų draugu. Ir tada pasiryžau.

ASTA (*liūdnai žvelgia į jį*). Ir tu jau niekad nebeparašysi knygos apie „Žmogaus atsakomybę“?

ALMERSAS. Ne, niekada, Asta. Juk sakiau: negaliu plėšytis tarp dviejų pareigų. Tačiau aš imsiuos žmogaus atsakomybės – savo gyvenimu.

RITA (*šypsosi*). Ar tu tiki, kad čia, namuose, galėsi įvykdyti tokius aukštus siekimus?

ALMERSAS (*paima ją už rankos*). Kartu su *tavimi* – galėsiu. (*Ištiesia kitą ranką.*) Ir kartu su *tavimi*, Asta.

RITA (*atitraukia ranką*). Vadinasi, su dviem. Vadinasi, vis dėlto gali „plėšytis“.

ALMERSAS. Betgi brangioji Rita!... (*Rita pasitraukia nuo jo ir sustoja tarpduryje į sodą.*)

Kažkas lengvai ir energingai beldžiasi į duris dešinėje. Žvaliai įeina INŽINIERIUS BORGHEIMAS, jaunas, maždaug trisdešimties metų vyras, linksmas, jaučiasi laisvai. Laikosi tiesiai, pasitempęs.

BORGHEIMAS. Labas rytas, labas rytas, ponია! (*Pamatęs Almersą nudžiunga, sustoja.*) Ką aš matau! Jau grįžote namo, pone Almersai?

ALMERSAS (*spaudžia jam ranką*). Taip, grįžau praėjusią naktį.

RITA (*linksmiai*). Ilgiau klajoti aš jam neleidau, pone Borgheimai!

ALMERSAS. Na, bet juk tai netiesa, Rita...

RITA (*prieina artyn*). Žinoma, tiesa. Baigėsi leidimo terminas.

BORGHEIMAS. Vadinasi, ponია, jūs taip tvirtai laikote savo vyrą už vadelių?

RITA. Taip, aš žiūriu savo teisių. Juk visi dalykai kada nors turi baigtis.

BORGHEIMAS. Ak, ne visi, turiu vilties, kad ne visi... Labas rytas, panele Almers!

ASTA (*nenoromis*). Labas rytas.

RITA (*žvelgia į Borgheimą*). Jūs sakote, kad ne viskas baigiasi?

BORGHEIMAS. Labai tvirtai tikiu, kad šiame pasaulyje yra dalykų, kurie niekada nesibaigia.

RITA. Tikriausiai turite galvoje meilę ar ką nors tokio...

BORGHEIMAS (*karštai*). Turiu galvoje visa, kas gražu!

RITA. Ir kas niekada nesibaigia. Taip, pamąstykite apie tai. Tikėkime tuo, visi.

ALMERSAS (*prieina artyn*). Turbūt netrukus jau baigsite kelio statybą mūsų kraštuose?

BORGHEIMAS. Jau baigiau. Vakar. Darbai ilgokai užtruks, bet, dėkui Dievui, *tas* dalykas jau baigėsi.

RITA. Ir jūs tuo beprotiškai džiaugiatės?

BORGHEIMAS. Taip, galima sakyti.

RITA. Na, turiu pasakyti, kad...

BORGHEIMAS. Kas, ponია?

RITA. Nelabai gražu iš jūsų pusės, pone Borgheimai.

BORGHEIMAS. Ką? Kodėl negražu?

RITA. Todėl, kad dabar jūs mūsų kraštuose nedažnai pasirodysite.

BORGHEIMAS. Tas tiesa. Nė nepagalvojau apie tai.

RITA. Na, gal kartkartėmis vis dėlto mus aplankysite?

BORGHEIMAS. Ne, deja. Dabar aš tikrai negalėsiu lankytis, nebent labai jau retai.

ALMERSAS. Taip? Kodėl gi?

BORGHEIMAS. Gavau naują stambų užsakymą, turiu nedelsdamas imtis darbo.

ALMERSAS. Iš tikrųjų? (*Spaudžia jam ranką.*) Nuoširdžiai džiaugiuosi.

RITA. Sveikinu, sveikinu, pone Borgheimai!

BORGHEIMAS. Ša, ša... Man apie tai dar nevalia garsiai kalbėti! Bet tiesiog sunku išverti! Tai bus didžiulė kelio statyba, toli šiaurėje. Reikės įveikti kalnų perėjas, didžiausias kliūtis! (*Entuziastingai.*) Ak, koks gražus, koks didelis pasaulis! Kokia laimė tiesti jame kelius!

RITA (*šypsosi, erzinančiu tonu*). Ar tik dėl kelių statybos jūs šiandien toks kupinas entuziazmo?

BORGHEIMAS. Ne, ne tik. Džiaugiuosi dėl tų šviesių, viltingų perspektyvų, kurios man atsiveria.

RITA (*tuo pačiu tonu*). Asta, galbūt už to slypi kažkas dar puikesnio?

BORGHEIMAS (*skersomis žvilgteli į Astą*). Kas gali žinoti! Jeigu jau kartą laimė ateina, tai užgriūva kaip pavasario potvynis. (*Astai.*) Panele Almers, gal mudu galėtume išeiti truputį pasivaikščioti? Taip kaip paprastai?

ASTA (*paskubomis*). Ne, ne, ačiū. Ne dabar. Ne šiandien.

BORGHEIMAS. Na, eime! Truputį prasivėdinsime. Man rodos, prieš išvažiuodamas turiu taip daug ką jums pasakyti.

RITA. Turbūt tai, apie ką dar negalima kalbėti garsiai?

BORGHEIMAS. Hm, kaip pažiūrėsi...

RITA. Taigi, bet jums niekas nedraudžia ir pasikuždėti. (*Pusbalsiu, Astai.*) Asta, nebūk užsispyrusi, eik!

ASTA. Betgi... Rita!

BORGHEIMAS. Panele Asta, nepamirškite, kad mes turime atsisveikinti ilgam, ilgam laikui.

ASTA (*pasiima skrybėlaitę ir skėtį*). Gerai, galime truputėlį pavaikštinėti po sodą.

BORGHEIMAS. O, ačiū, ačiū jums!

ALMERSAS. Užmeskite akį, ką veikia Ejolfas.

BORGHEIMAS. Taip, iš tikrųjų. Kurgi šiandien Ejolfas? Aš jam kai ką atnešiau.

ALMERSAS. Išėjo į pakrantę pažaisti.

BORGHEIMAS. Štai kaip! Jis jau pradėjo žaisti? Paprastai sėdėdavo namie ir skaitydavo.

ALMERSAS. Dabar taip nebus. Jis taps tikru iškylautoju po laukus ir miškus.

BORGHEIMAS. Labai gerai! Jam, vargšeliui, reikia daugiau būti ore. Viešpatie, juk pats gražiausias dalykas šiame nuostabiame pasaulyje – tai žaisti. Kartais pagalvoju, kad visas mūsų gyvenimas yra lyg žaidimas. Eime, panele Asta!

Borgheimas ir Asta išeina pro verandą ir nusileidžia į sodą.

ALMERSAS (*stovi, žiūrėdamas jiems iš paskos*). Rita, kaip tau atrodo, ar juodu jaučia vienas kitam simpatiją?

RITA. Sunku pasakyti. Anksčiau maniau, kad taip. Bet Asta pastaruoju metu pasidarė tokia mįslinga, tokia neperprantama.

ALMERSAS. Tikrai? Ji pasidarė tokia, kai aš išvykau?

RITA. Taip, berods per paskutiniąsias porą savaitių.

ALMERSAS. Ir tu manai, kad ji nustojo juo domėtis?

RITA. Taip, ji nejaučia jam nieko rimto. Jokio gilesnio ar nuoširdesnio jausmo, man atrodo, nėra. (*Atidžiai žvelgia į jį.*) O tau nepatiktų, jeigu būtų kitaip?

ALMERSAS. Na, kaip čia pasakius. Be abejo, tai man būtų gąsdinantis dalykas.

RITA. Gąsdinantis?

ALMERSAS. Taip. Nepamiršk, kad esu atsakingas už Astą. Už jos gyvenimo laimę.

RITA. Ak, kokia čia atsakomybė! Argi Asta nėra suaugusi moteris? Manau, ji pati išsirinks, kas jai geriausia.

ALMERSAS. Taip, tikėkimės.

RITA. Kas dėl manęs, tai apie Borgheimą aš negaliu pasakyti nieko bloga.

ALMERSAS. Taip, brangioji... aš irgi nieko bloga apie jį nemanau. Priešingai. Ir vis dėlto...

RITA (*tu pačiu tonu*). Aš netgi labai apsidžiaugčiau, jeigu juodu su Asta taptų pora...

ALMERSAS (*nepatenkintas*). O ko gi tau taip džiaugtis?

RITA (*vis labiau jaudindamasi*). Tada ji iškeliautų su juo toli toli! Ir nesilankytų pas mus taip kaip dabar!

ALMERSAS (*nustebęs įsmeigia į ją žvilgsnį*). Ką! Tu norėtum atsikratyti Astos?

RITA. Taip, Alfredai, taip!

ALMERSAS. Bet kodėl gi, po galais?...

RITA (*aistringai apsikabina jam kaklą*). Tada tu priklausytum tik man vienai! Nors... ne, ir *tada* taip nebūtų! Ne man vienai! (*Pratrūksta raudoti.*) Ak, Alfredai, Alfredai! Aš *nenoriu* tavęs prarasti.

ALMERSAS (*švelniai iš jos išsivaduoja*). Rita, brangioji, atsikvošėk, būk protinga!

RITA. Man nė kiek nerūpi, ar aš protinga, ar ne! Man rūpi tiktai tu! Tu vienintelis visame pasaulyje! (*Vėl puola jam ant kaklo.*) Tik tu, tik tu vienas!

ALMERSAS. Paleisk, paleisk... tu mane pasmaugsi!

RITA (*paleidžia jį*). O, kad aš galėčiau tai padaryti! (*Žvelgia į jį deginančiu žvilgsniu.*) Jeigu tik tu žinotum, kaip aš tavęs nekenčiau!...

ALMERSAS. Nekentei!

RITA. Taip, kai sėdėdavai užsidaręs kabinete. Palinkęs prie savojo darbo. Iki išnaktų. (*Dejuodama.*) Taip vėlai, taip ilgai, Alfredai! O, kaip aš nekenčiau to tavo darbo!

ALMERSAS. Bet dabar jau viskas baigta.

RITA (*isteriškai juokiasi*). Žinoma, kurgi ne! Dabar tu imsiesi dar blogesnių dalykų.

ALMERSAS (*susijaudinęs*). Blogesnių? Tu nori pasakyti, kad rūpintis vaiku – tai blogis?

RITA (*griežtai*). Taip. Noriu pasakyti, kad mudviejų santykiams tai blogis! Juk vaikas... vaikas – tai kartu ir gyvas žmogus. (*Vis sunkiau tvardydama.*) Aš to negalėsiu pakęsti, Alfredai! Sakau tau – negalėsiu pakęsti!

ALMERSAS (*atidžiai žiūri į ją, kalba dusliu balsu*). Rita, kartais tu mane tiesiog gąsdini.

RITA (*niūriai*). Dažnai aš pati savęs išsigąstu. Todėl nežadink manyje blogio.

ALMERSAS. Dėl Dievo! Argi aš tai darau?

RITA. Taip, darai! Tada, kai griauni, kas mums yra švenčiausia.

ALMERSAS (*įtaigiai*). Betgi pagalvok Rita. Juk tai tavo pačios vaikas, mūsų vienintelis vaikas.

RITA. Vaikas tik pusiau mano. (*Vėl nesitvardydama.*) Bet tu, tu turi priklausyti man vienai! Tu turi būti tik mano! Aš turiu teisę to reikalauti!

ALMERSAS (*trūkteli pečiais*). Ak, brangioji, kokia prasmė ko nors reikalauti? Viską reikia duoti laisva valia.

RITA (*žiūri į jį įsitempusi*). Tai gal tu po viso to jau nebegali?

ALMERSAS. Ne, nebegaliu. Turėsiu dalinti savo jausmus Ejolfui ir tau.

RITA. O jeigu Ejolfas nebūtų gimęs? Kaip tada?

ALMERSAS (*išsisukinėdamas*). Na, tada viskas būtų kitaip. Tada galėjau mylėti tik tave.

RITA (*virpédama, tylomis*). Norėčiau, kad niekad nebūčiau jo pagimdžiusi.

ALMERSAS (*krūpteli*). Rita! Pati nežinai, ką kalbi!

RITA (*virpa iš susijaudinimo*). Pagimdžiau jį, kentédama neapsakomus skausmus. Tačiau dėl tavęs su džiaugsmu juos pakéliu.

ALMERSAS (*šiltai*). Ak, taip, taip, aš tai žinau.

RITA (*ryžtingai*). Bet tuo viskas turi ir baigtis. Aš noriu gyventi normalų gyvenimą. Kartu su tavimi. Negaliu vien tik būti Ejolfo motina ir daugiau niekas. Niekas daugiau. Aš *nenoriu*, suprask! Nebegaliu! Noriu būti tau viskas! Tau, Alfredai!

ALMERSAS. Bet juk tu ir esi, Rita. Dėl mūsų vaiko...

RITA. O, drungnos, šleikščios frazės!... Nė trupinélío jausmo. Ne, to man nereikia. Aš sugebėjau *tapti* vaiko motina. Bet nesugebu ja *būti*. Turėsi priimti mane tokią, kokia esu, Alfredai.

ALMERSAS. O juk anksčiau tu taip nuoširdžiai mylėjai Ejolfą.

RITA. Man buvo jo labai gaila. Nes tu kankinai jį kaip įmanydamas. Nuolat vertei kalti, mokytis. Aš jo beveik ir nematydavau.

ALMERSAS (*iš lėto linksi galva*). Taip, buvau aklas. Dar nebuvo atėjęs metas...

RITA (*žiūri į jį*). O dabar, vadinasi, atėjo?

ALMERSAS. Taip, pagaliau, Dabar supratau, kad svarbiausia, ką šiame pasaulyje turiu nuveikti – tai būti Ejolfui tikru tėvu.

RITA. O man? Kuo tu būsi man?

ALMERSAS (*švelniai*). Ir toliau tave mylėsiu. Tylia ir nuoširdžia meile. (*Ima ją už rankų.*)

RITA (*atitraukia rankas*). Man nerūpi tavo tyli ir nuoširdi meilė. Noriu turėti tave visą. Aš viena! Taip, kaip turėjau tave iš pradžių, tais puikiais, pakilimo kupiniais laikais. (*Aistringai ir griežtai.*) *Niekada nebandyk maitinti manęs atliekomis, Alfredai!*

ALMERSAS (*ramiai*). Man atrodo, kad laimės užtektų mums visiems trims, Rita.

RITA (*su pašaipą*). Tu linkęs pasitenkinti trupučiu. (*Sėdasi prie stalo kairėje.*) Klausykis.

ALMERSAS (*artinasi prie jos*). Na? Kas dar?

RITA (*pakelia į jį blausiai žvilgančias akis*). Kai gavau tavo telegramą vakar vakare...

ALMERSAS. Taip? Ir ką?

RITA. ...apsirengiau baltais rūbais...

ALMERSAS. Taip, pastebėjau, kad tu buvai baltai apsirengusi.

RITA. Paleidau plaukus...

ALMERSAS. Savo vešlius, kvepiančius plaukus.

RITA. ...taip, kad jie išsiskleidė ant pečių ir nugaros...

ALMERSAS. Aš tai mačiau. Aš tai Mačiau. Ak, kokia graži tu buvai, Rita!

RITA. Lempos buvo apgaubtos rožiniais gaubtais. Ir mes buvome vieni, mudu du. Vieninteliai, kas šiuose namuose nemiegojo. O ant stalo stovėjo šampanas.

ALMERSAS. Aš jo neparagavau.

RITA (*su priekaištu žvelgia į jį*). Ne, tas tiesa. (*Skaudžiai juokiasi.*) Kaip toje dainoje: „Putojo šampanas, bet tu jo negėrei“. (*Pakyla nuo fotelio, tarytum pavargusi eina prie sofos ir atsilošia pusiau gulomis.*)

ALMERSAS (*artinasi prie jos, sustoja*). Mane kamavo neramios mintys. Ketinau pasikalbėti su tavimi apie mūsų ateitį, Rita. Pirmiausia apie Ejolfą.

RITA (*šypsosi*). Tu taip ir padarei, brangusis...

ALMERSAS. Ne, nespėjau. Nes tu ėmei nusirenginėti.

RITA. Taip, bet tu visą laiką kalbėjai apie Ejolfą. Argi neprisimeni? Klausinėjai, ar mažajam Ejolfui neskauda pilvo.

ALMERSAS (*žiūri į ją su priekaištu*). Rita!...

RITA. O paskui atsigulei į savo lovą ir puikiai išsimiegojai.

ALMERSAS (*purto galvą*). Rita!... Rita!...

RITA (*visiškai atsigula, žvelgia į jį*). Ei! Alfredai!

ALMERSAS. Ką?

RITA. „Putojo šampanas, bet tu jo negėrei“.

ALMERSAS (*beveik rūščiai*). Ne. Negėriau. (*Eina nuo jos šalin, sustoja tarpduryje į sodą. Rita valandėlę guli nejudėdama, užmerkusi akis.*)

RITA (*staiga pašoka*). Bet vieną dalyką aš tau pasakysiu, Alfredai.

ALMERSAS (*atsigręžia*). Na?

RITA. Žinok, negalėsi būti toks tikras!

ALMERSAS. Tikras?

RITA. Ne, negalėsi būti toks abejingas! Toks tikras, kad tu *turi* mane!

ALMERSAS (*prieina arčiau*). Ką nori tuo pasakyti?

RITA (*virpančiomis lūpomis*). Niekada, net mintyse, nebuvau tau neištikima, Alfredai! Nė akimirkos!

ALMERSAS. Taip, Rita, aš tą žinau. Juk gerai tave pažįstu.

RITA (*akimis svaidydama žaibus*). Bet jeigu tu mane paniekinsi!...

ALMERSAS. Paniekinsiu!... Nesuprantu, ką nori pasakyti!

RITA. O, tu dar nežinai, kas gali prabusti manyje, jeigu...

ALMERSAS. Jeigu kas?

RITA. Jeigu tik pastebėsiu, kad aš tau neberūpiu, kad tu nebemyli manęs taip, kaip anksčiau.

ALMERSAS. Brangioji Rita, metams bėgant vedybinis gyvenimas keičiasi. Tas vieną kartą turi atsitikti ir *mūsų* gyvenime. Kaip ir visų kitų.

RITA. Man niekas nesikeičia! Ir nieko nenoriu girdėti apie kokį nors tavo pasikeitimą. Aš to nepakelčiau, Alfredai. Noriu turėti tave visą, tik sau.

ALMERSAS (*žiūri į ją susirūpinęs*). Tu baisiai pavydaus būdo...

RITA. Negaliu pasidaryti kitokia, negu esu. (*Grasindama*). Jei imsi dalinti savo jausmus tarp manęs ir dar ko nors, tada...

ALMERSAS. Kas tada?...

RITA. Tada aš keršysiu, Alfredai!

ALMERSAS. Kuo gi tu man keršysi?

RITA. Nežinau. Ne, ne, jau žinau!

ALMERSAS. Nagi?

RITA. Tada išeisiu ir tapsiu šliundra.

ALMERSAS. Ką tu kalbi?

RITA. Taip ir padarysiu. Pulsiu ant kaklo pirmam, ką sutiksiu!

ALMERSAS (*švelniai žvelgia į ją, purto galva*). Mano garbingoji, išdidžioji, ištikimoji Rita to niekad nepadarys.

RITA (*apkabina jam kaklą*). O, tu nežinau, kokia aš galėčiau būti, jeigu tu... jeigu tu mane apleistum.

ALMERSAS. Aš tave apleisčiau, Rita? Kaip gali ištarti tokius žodžius!

RITA (*paleidžia jį iš glėbio, pusiau juokais*). Juk galėčiau ir jam paspėsti kilpą. Tam kelių tiesėjui, kuris čia lankosi.

ALMERSAS (*su palengvėjimu*). Ak, dėkui Dievui! Juk tu tik juokauji.

RITA. Nė trupučio. Kuo gi jis blogesnis už pirmą sutiktąjį?

ALMERSAS. Na, gal tuo, kad jam, ko gero, jau paspėsta kilpa.

RITA. Juo geriau! Tada aš atimsiu jį iš kitos. Lygiai taip, kaip Ejolfas padarė man.

ALMERSAS. Tu tvirtini, kad dėl visko kaltas mūsų mažasis Ejolfas?

RITA (*rodo jį pirštu*). Štai, matai! Vos ištari Ejolfo vardą, tavo balsas darosi švelnus ir ima virpėti! (*Gniaužia rankas, grasindama.*) O, man kyla pagunda palinkėti, kad...

ALMERSAS (*išsigandęs*). Ko tu norėtum palinkėti, Rita?

RITA (*eina nuo jo tolyn, susjaudinusi*). Ne, ne, ne! To aš tau nepasakysiu! Niekad!

ALMERSAS (*artindamasis prie jos*). Rita! Maldauju tave... dėl tavęs ir manęs... Nepasiduok pagundai, nenusileisk blogiui.

*Iš sodo ateina BORGHEIMAS ir ASTA. Abu susijaudinę, bet tvardosi. Atrodo susirūpinę ir sutrikę.
Asta sustoja verandoje. Borgheimas įeina į kambarį.*

BORGHEIMAS. Štai mudu su panele Almers paskutinį kartą pasivaikščiojome.

RITA (*žvelgia į jį nustebusi*). Ak! O po tokio pasivaikščiojimo ar nebus ir ilgesnės kelionės?

BORGHEIMAS. Man – taip.

RITA. Vienam?

BORGHEIMAS. Taip, tik man vienam.

RITA (*skersomis niūriai žvelgia į Almersą*). Girdi, Alfredai? (*Borgheimui.*) Galiu lažintis, kad jums viską sugadino pikta akis.

BORGHEIMAS (*žiūri į ją*). Pikta akis?

RITA (*linksi galva*). Pikta akis, taip, taip.

BORGHEIMAS. Ponia Almers, nejaugi jūs tikite tokiais niekais kaip pikta akis?

RITA. Taip, pradėjau tikėti. Ypač pikta vaiko akimi.

ALMERSAS (*susijaudinęs, pašnibždomis*). Rita... kaip tu drįsti!...

RITA (*pusbalsiu*). Tai dėl tavęs aš darau si pikta ir bjauri, Alfredai.

Iš pakrantės pasigirsta tolimi padriki šūkalojimai ir riksmas.

BORGHEIMAS (*prieina prie verandos durų*). Kas ten per triukšmas?

ASTA (*stovėdama tarpduryje*). Žiūrėkit! Ko visi tie žmonės bėga į prielauką?

ALMERSAS. Kas čia darosi? (*Žvilgteli pro langą.*) Turbūt tie vaikėzai vėl ką nors iškrėtė.

BORGHEIMAS (*persisvėręs per verandos kraštą, šaukia*). Klausykit, vaikai! Kas ten nutiko?

Girdėti, kaip vaikai vienas per kitą kažką šaukia.

RITA. Ką jie sako?

BORGHEIMAS. Sako, kad kažkoks vaikas nuskendo.

ALMERSAS. Nuskendo vaikas?

ASTA (*sunerimus*). Sako, nedidelis berniukas.

ALMERSAS. Bet juk jie visi moka plaukti.

RITA (*išsigandusi, klykia*). Kur Ejolfas?

ALMERSAS. Nusiramink. Būk rami. Juk Ejolfas sode, žaidžia.

ASTA. Ne, sode jo nebuvo.

RITA (*iškėlusi rankas*). Ak, ar tik tai ne jis!

BORGHEIMAS (*klausosi, paskui sušunka*). Kieno vaikas? Ką jūs sakote?

Girdėti neaiškūs šūksniai. Borgheimas ir Asta prislopintais balsais surinka ir išbėga per sodą.

ALMERSAS (*siaubo apimtas*). Tai ne Ejolfas! Rita, tai ne Ejolfas!

RITA (*verandoje, klausosi*). Ša! Nutilk! Leisk man išgirsti ką jie sako! (*Šaižiai rėkdama puola į kambarį*)

ALMERSAS (*įbėga jai iš paskos*). Ką jie pasakė?

RITA (*susmunka šalia fotelio kairėje*). Jie sako: ramentas plūduriuoja vandenyje!

ALMERSAS (*sustingsta*). Ne! Ne! Ne!

RITA (*švokščiančiu balsu*). Ejolfai! Ejolfai! Ak, bet juk jie *turi* jį išgelbėti.

ALMERSAS (*tarytum klejodamas*). Kitaip ir būti negali! Juk gyvybė – toks brangus dalykas. Toks brangus! (*Išbėga per sodą.*)

ANTRAS VEIKSMAS

Nedidelis ankštas slėnis Almerso miškuose prie jūros kranto. Kairėje seni, aukšti medžiai. Jų šakos gaubia sceną. Tolumoje – kalvos, pro jas krinta upelis ir dingsta tarp akmenų miško pakraštyje. Šalia ruplio vingiuoja takas. Dešinėje – pavieniai medžiai, pro juos matyti fiordas.

Priekyje – valčių pašiūrės kampas ir į krantą ištrakta valtis. Po senais medžiais kairėje stovi stalas, suolai ir keletas kėdžių. Viskas sukalta iš plonų berželių kamienų. Niūri, lietinga diena, plaukia miglos debesys.

ALFREDAS ALMERSAS, apsirengęs kaip ir pirmame veiksmė, sėdi ant suolo, pasirėmęs rankomis į stalą. Priešais guli jo skrybėlė. Abuuju, sustingusiu žvilgsniu žvelgia tolyn į jūrą.

Netrukus miško takeliu ateina ASTA ALMERS, nešina išskleistu skėčiu.

ASTA (tyliai, atsargiai prieina prie Almerso). Tau nereikėtų čia sėdėti per tokią darganą.

Almersas iš lėto linksi galva, nieko neatsakydamas.

ASTA (suglaudžia skėtį). Ilgai vaikščiojau, ieškodama tavęs.

ALMERSAS (abejingai). Dėkui.

ASTA (pasitraukia kėdę, sėdasi šalia Almerso). Ar seniai čia sėdi? Nuo pat ryto?

ALMERSAS (nieko neatsako, kiek vėliau prabyla). Niekaip negaliu suvokti. Visa tai – neįmanoma.

ASTA (su užuojauta paliečia jo ranką). Labai užjaučiu, Alfredai.

ALMERSAS (jėdėmiai žiūri į ją). Ar tai iš tikrųjų įvyko, Asta? Gal man susimaišė protas? Gal sapnuoju? Ak, kad tai būtų tik sapnas! Kaip norėčiau dabar nubusti!

ASTA. Norėčiau pažadinti tave iš baisaus sapno.

ALMERSAS (žvelgia į jūrą). Koks negailestingas šiandien atrodo fiordas. Niūrus, mieguistas. Pilkas kaip švinas, su geltonais blyksniais, su lietaus debesų atspindžiais.

ASTA (maldaujamu balsu). O, Alfredai, nežiūrėk taip į tą fiordą!

ALMERSAS (nesiklausydamas jos žodžių). Toks tik jo paviršius. O gilumoje veržiasi smarki povandeninė srovė...

ASTA (išgąstingai). Dėl Dievo malonės! Negalvok apie gilumą!

ALMERSAS (žiūri į ją švelniu žvilgsniu). Manai, kad jis skendi čia netoliese? Taip, nėra, Asta. Veltui taip galvoji. Nepamiršk, kaip smarkiai čia traukia srovė, kol išsiveržia į atvirą jūrą.

ASTA (*kūkčiodama užsikniaubia ant stalo, užsidengia rankomis veidą*). O Dieve! Dieve!

ALMERSAS (*niūriai*). Mažasis Ejolfas nukeliavo jau toli toli nuo mūsų visų.

ASTA (*pakelia akis, maldaudama*). Ak, Alfredai, nekalbėk tokių dalykų!

ALMERSAS. Pati gali paskaičiuoti, juk turi gerą galvą... Per dvidešimt aštuonias ar dvidešimt devynias valandas... Palauk! Leisk pagalvoti!

ASTA (*užsispaudžia rankomis ausis, šaukia*). Alfredai!...

ALMERSAS (*smarkiai spausdamas ranka stalą*). Bet ar tu gali suvokti viso to prasmę?

ASTA (*žiūri į jį*). Kokią prasmę?

ALMERSAS. Prasmę to, kas atsitiko man ir Ritai.

ASTA. Prasmę?

ALMERSAS (*nekantriai*). Taip, taip, prasmę. Juk yra kokia nors prasmė. Gyvenimas, būtis, likimas... Juk tai negali būti absoliučiai beprasmiška.

ASTA. Ak, mielas Alfredai, kas gali pasakyti ką nors tikra apie tokius dalykus?

ALMERSAS (*karčiai juokiasi*). Taip, taip, gal tu ir teisi. Gal iš tikrųjų viskas vyksta aklai, kaip pakliuvo. Kaip plaukia dreifuojantis sudužęs laivas be vairo. Gal taip ir yra. Iš pirmo žvilgsnio beveik taip ir atrodo.

ASTA (*susimąsčiusi*). Jeigu tik atrodytų...

ALMERSAS (*griežtai*). Gal tu gali man visa tai išaiškinti. Nes aš nesuprantu. (*Kiek švelniau.*) Štai Ejolfas gyvena, auga, ima vis daugiau suvokti, turi daugybę galimybių gyvenime, galbūt puikių galimybių. Gali tapti mano džiaugsmu, mano pasididžiavimu. Ir staiga nei ši šio nei iš to išdygsta pamišusi sena moterėlė... parodo maišelinį įkištą šuniuką...

ASTA. Bet juk mes nežinome, kaip viskas įvyko.

ALMERSAS. Žinome. Vaikai matė ją valtimi plaukiančią per fiordą. Matė Ejolfą stovintį ant pačio prieplaukos krašto. Jis žiūrėjo įsmeigęs į ją aki, jam tarytum susisuko galva. (*Virpėdamas.*) Ir tada jis griuvo priekin... Ir dingo.

ASTA. Taip, taip, bet vis dėlto...

ALMERSAS. Ji įsiviliojo jį gelmėn. Nė neabejok.

ASTA. Brangusis, kam jai reikėtų tą daryti?

ALMERSAS. Taigi, čia ir yra mįslė! Kam jai reikėjo tai daryti? Juk nebuvo už ką keršyti ar nubausti. Ejolfas niekada nepadarė jai nieko blogo. Niekad iš jos nesityčiojo. Nemėtė akmenimis į jos šunį. Iki

vakar dienos jis nebuvo matęs nei jos, nei jos šuns. Tai buvo ne kerštas. Viskas įvyko be jokios priežasties. Absoliučiai beprasmiškai, Asta. Tačiau kažkokiai pasaulio logikai tas, matyt, buvo reikalinga.

ASTA. Ar kalbėjaisi su Rita apie šiuos dalykus?

ALMERSAS (*purto galvą*). Man rodos, apie tai geriau kalbėtis su tavimi. (*Sunkiai alsuoja.*) Ir apie kitką taip pat.

Asta išsitraukia iš kišenės siuvimo reikmenis ir mažą j popierių suvyniotą paketėlį. Almersas išsiblaškęs žiūri į ją.

ALMERSAS. Ką čia atsinešei, Asta?

ASTA (*ima jo skrybėlę*). Mažą juodą kaspinę.

ALMERSAS. Ką žadi su juo veikti?

ASTA. Rita mane prašė. Ar galiu?

ALMERSAS. Gerai. Jeigu taip nori. (*Asta imasi siūti kaspinę prie skrybėlės. Almersas žiūri į ją*) Kur dabar Rita?

ASTA. Manau, vaikštinėja po sodą. Kartu su ja ir Borgheimas.

ALMERSAS (*kiek nustebęs*). Štai kaip. Šiandien Borgheimas vėl atvyko?

ASTA. Taip. Atvažiavo vidurdienio traukiniu.

ALMERSAS. Nesitikėjau.

ASTA (*siūdama*). Jis labai mylėjo Ejolfą.

ALMERSAS. Borgheimas – tikrai ištikima siela, Asta.

ASTA (*susijaudinusi, tyliai*). Taip jis iš tikrųjų ištikimas. Tai tiesa.

ALMERSAS (*atidžiai į ją žiūri*). Iš esmės jis tau patinka.

ASTA. Taip, patinka.

ALMERSAS. Bet tu vis tiek negali apsispręsti ir ...

ASTA (*pertraukia jį*). O, mielas Alfredai, nekalbėk apie tai!

ALMERSAS. Gerai... bet vis dėlto pasakyk man, kodėl tu negali?...

ASTA. O ne! Labai tave prašau. Neklausinėk manęs. Žinok, man tai labai skaudus dalykas. Na štai. Prisiuvau tau kaspinę.

ALMERSAS. Dėkui.

ASTA. Dar reikia prie kairės rankovės.

ALMERSAS. Ir prie rankovės?

ASTA. Toks paprotys.

ALMERSAS. Na, daryk kaip nori. *(Ji pasislenka arčiau ir ima siūti.)*

ASTA. Nejudink rankos. Kad nejudurčiau.

ALMERSAS *(liūdnai šypsodamas)*. Viskas kaip kadaise.

ASTA. Iš tiesų. Ir tu prisimeni?

ALMERSAS. Kai buvai dar maža mergaitė, irgi tvarkydavai man drabužius.

ASTA. Stengiausi, kiek sugebėjau.

ALMERSAS. Pirmą kartą tu man irgi siuvai juodą kaspiną.

ASTA. Tikrai?

ALMERSAS. Ant studentiškos kepurės. Kai mirė mūsų tėvas.

ASTA. Aš siuvau kaspiną? Įsivaizduok, nebeprisimenu.

ALMERSAS. Neprisimeni, nes buvai dar visai maža.

ASTA. Taip, buvau dar maža.

ALMERSAS. O po dvejų metų, kai mirė tavo motina, tu irgi siuvai man prie rankovės platų juodą kaspiną.

ASTA. Man atrodė, jos taip reikia.

ALMERSAS *(tapšnoja jai per ranką)*. Iš tiesų, taip ir reikėjo, Asta. Ir tada, kai likome vieni pasaulyje, tik mudu du... Ar jau baigėi?

ASTA. Baigiau. *(Renkasi siuvimo reikmenis.)* Nežiūrint visko, tai buvo gražūs laikai, Alfredai. Kai likome vienu du.

ALMERSAS. Taip, iš tikrųjų. Kad ir kaip sunkiai turėjome dirbti.

ASTA. Tu sunkiai dirbai.

ALMERSAS *(pagyvėjęs)*. Tau irgi teko pakelti daug vargo, tau irgi, mano mielas, ištikimasis... Ejolfas.

ASTA. Fui, nepamink man tų kvailų išdaigų su mano vardu.

ALMERSAS. Na, jeigu būtum buvusi berniukas, tavo vardas būtų Ejolfas.

ASTA. Taip, *jeigu...* O kai tapai studentu... (*Nejučiomis ima šypsotis.*) Sunku dabar ir įsivaizduoti, kad galėjai būti dar toks vaikiškas.

ALMERSAS. Ar tai *aš* buvau vaikiškas?

ASTA. Taip, tikrai, kai dabar viską prisimenu... Tu gėdijaisi, kad neturi brolio, o tik seserį.

ALMERSAS. Ne, tai tu. *Tu* gėdijaisi.

ASTA. Na, gal ir *aš* truputį. Be to, man buvo tarytum gaila tavęs...

ALMERSAS. Na, matai. O kartą tu susiradai mano senus vaikiškus drabužius..

ASTA. Taip, gražius, šventadieninius rūbelius. Ar prisimeni mėlynus marškinėlius ir trumpas kelnes, iki kelių?

ALMERSAS (*ilgai nenuleidžia nuo jos akių*). Puikiai prisimenu. Tu juos užsivilkdavai, bėgiodavai su jais.

ASTA. Taip, bet tik tada, kai namuose būdavome vieni.

ALMERSAS. Būdavome tokie rimti, išdidūs. Ir *aš* visą laiką vadindavau tave Ejolfu.

ASTA. Betgi, Alfredai, tikiuosi tu to niekada nepasakojai Ritai?

ALMERSAS. Man rodos, vieną kartą pasakojau.

ASTA. Alfredai, kaip tu galėjai taip pasielgti?

ALMERSAS. Matai... žmonai paprastai viską pasipasakoji... beveik viską.

ASTA. Įsivaizduoju. Matyt taip jau yra.

ALMERSAS (*tarytum pabudęs, stveriasi už galvos, pašoka*). Ak, kaip *aš* galėjau taip sėdėti ir...

ASTA (*pakyla, žvelgia į jį susirūpinusi*). Kas tau darosi?

ALMERSAS. Buvau jį beveik pamiršęs. Visiškai pamiršęs.

ASTA. Ejolfą!

ALMERSAS. Įsileidau į prisiminimus. O jo kai nebūta!

ASTA. Alfredai, mažasis Ejolfas slepiasi už kiekvieno mūsų žodžio.

ALMERSAS. Ne, jis buvo dingęs. Išslydo man iš atminties, iš mano minčių. Kol mes kalbėjomės, nė karto jo neišvydau. Pamiršau jį tokį ilgą laiką!

ASTA. Bet juk tau reikia bent truputėlį atsigauti nuo skausmo.

ALMERSAS. Ne, ne, ne... kaip tik to man negalima! Tai neleistina, neturiu teisės. Ir širdis neleidžia. (*Susijaudinęs eina dešinėn.*) Turiu budėti ten, kur jis skendi, kur neria į gelmę!

ASTA (*vejasi jį, sustabdo*). Alfredai, Alfredai! Neik prie fiordo!

ALMERSAS. Turiu būti prie jo! Paleisk mane, Asta! Man reikia valtės!

ASTA (*persigandusi*). Neik prie fiordo, sakau tau!

ALMERSAS (*pasiduoda*). Gerai... nereikia... Paleisk mane.

ASTA (*veda jį prie stalo*). Duok pailsėti savo mintims, Alfredai! Eikš čia, sėskis.

ALMERSAS (*bando sėstis ant suolo*). Gerai, gerai, kaip nori.

ASTA. Ne, sėskis čia.

ALMERSAS. Ak, paleisk mane.

ASTA. Ne, nesėdėk taip! Tu nori sėdėdamas žiūrėti į fiordą. (*Priverčia jį atsisėsti ant kėdės, nugara į dešinę.*) Na, štai. Taip bus geriau. (*Pati sėdasi ant suolo.*) O dabar dar truputį pasišnekėsime.

ALMERSAS (*garsiai alsuoja*). Kaip gera buvo bent akimirką pamiršti netektį, pamiršti skausmą.

ASTA. Turėsi pamiršti, Alfredai.

ALMERSAS. Ar nemanai, kad aš per daug inertiškas ir lėtas, kad aš to nesugebėsiu?

ASTA. Juk neįmanoma visą laiką galvoti vieną ir tą patį.

ALMERSAS. Taip, man tai neįmanoma. Prieš tau ateinant, sėdėjau čionai, neapsakomai kamuojamas to veriančio, deginančio skausmo...

ASTA. Ir ką?

ALMERSAS. Ir staiga... Ne, Asta, tu nepatikėsi! Hm...

ASTA. Nagi?

ALMERSAS. Pro tą skausmą staiga nutvėriau save, jog mintyse spėlioju, ką šiandien valgysime pietų.

ASTA (*ramindama*). Jeigu tai atitraukia nuo sunkių minčių, ką gi...

ALMERSAS. Įsivaizduok, man atrodė, kad tai leidžia man atsikvėpti. (*Ištiesia jai per stalą ranką.*) Kaip gera, kad tu esi šalia, Asta! Aš taip džiaugiuosi. Džiaugiuosi, nepaisydamas skausmo.

ASTA (*susikaupusi žiūri į jį*). Pirmiausiai turėtum džiaugtis, jog su tavimi yra Rita.

ALMERSAS. Suprantama. Bet Rita ne iš mūsų giminės. Visai kas kita – turėti seserį.

ASTA (*įsitempusi*). Tu taip sakai, Alfredai?

ALMERSAS. Taip. Mūsų giminė – tai mūsų giminė. (*Pusiau juokais.*) Visų mūsų vardai prasideda šviesiais balsiais. Ar prisimeni, kaip dažnai mes apie tai kalbėdavome? Visi mūsų giminės neturtingi. Ir visų mūsų panašios akys.

ASTA. Tau atrodo, kad ir mano?...

ALMERSAS. Ne, tu atsigimei visiškai į motiną. Į mūsų giminę tu nepanaši. Netgi į tėvą. Ir vis dėlto...

ASTA. Ir vis dėlto?...

ALMERSAS. Manau, kad bendras gyvenimas mus vis dėlto suvienodino. Mūsų būdas panašus.

ASTA (*susijaudinusi*). Nekalbėk taip, Alfredai. Tai aš viską gavau iš tavęs. Ir tik tau esu skolinga už viską, už visa, kas gera.

ALMERSAS (*purto galvą*). Tu man už nieką neskolinga, Asta. Priešingai...

ASTA. Už viską esu tau skolinga! Nebijok to pasakyti. Jokia auka tau nebuvo per didelė...

ALMERSAS (*nutraukia į*). Ak, kokia ten auka! Nekalbėk niekų. Aš tik mylėjau tave, Asta. Nuo pat vaikystės. (*Kiek patylėjęs.*) Be to, man atrodė, kad turiu atlyginti už tiek daug skriaudų.

ASTA (*nustebusi*). Skriaudų? Tu?

ALMERSAS. Na, ne aš tave skriaudžiau. Bet...

ASTA (*įsitempusi*). Bet kas?

ALMERSAS. Tėvas.

ASTA (*pusiau pakyla nuo suolo*). Tėvas?... (*Vėl sėdasi.*) Ką nori pasakyti, Alfredai?

ALMERSAS. Tėvas niekada nebuvo tau labai geras.

ASTA (*piktai*). Nekalbėk taip!

ALMERSAS. Bet juk tai tiesa. Jis tavęs nemylėjo. Nemylėjo taip, kaip turėjo mylėti.

ASTA (*išsisukinėdama*). Na, gal ne taip, kaip mylėjo tave. Bet juk tai suprantama.

ALMERSAS (*nekeisdamas tono*). Ir tavo motinai jis dažnai būdavo žiaurus. Bent jau paskutiniaisiais metais.

ASTA (*tyliai*). Juk motina buvo už jį daug daug jaunesnė. Nepamiršk.

ALMERSAS. Manai, kad juodu nebuvo labai tinkama pora?

ASTA. Gal ir nebuvo.

ALMERSAS. Ir vis dėlto... Juk tėvas buvo švelnus, geros širdies... Draugiškas su visais žmonėmis...

ASTA (*tyliai*). Gal ir motina ne visada elgėsi taip, kaip dera.

ALMERSAS. Tavo motina blogai elgėsi?

ASTA. Na, gal kartais ir taip.

ALMERSAS. Ar ji blogai elgėsi su tėvu?

ASTA. Taip.

ALMERSAS. Niekada nieko nepastebėjau.

ASTA (*pakyla, kovodama su ašaromis*). Mielas Alfredai... Tegul ilsisi ramybėje... tie, kurių jau nebėra. (*Eina į dešinę scenos kraštą.*)

ALMERSAS (*atsistoja*). Taip, tegul ilsisi ramybėje. (*Grąžo rankas.*) Bet tie, kurių jau nebėra, nepalieka mūsų ramybėje. Nei dieną, nei naktį.

ASTA (*švelniai žvelgia į jį*). Prabėgs laikas, ir viskas nebeatrodys taip žiauru, Alfredai.

ALMERSAS (*žiūri į ją bejėgiškai*). Tu taip manai?... Bet kaip man įveikti tas pirmąsias, baisiausias dienas? (*Kimiu balsu.*) Nežinau.

ASTA (*uždeda rankas jam ant pečių, maldaudama*). Nueik pas Ritą. Labai tave prašau...

ALMERSAS (*išsivaduoja iš jos rankų, griežtai*). Ne, ne, ne, nekalbėk man apie tai! Suprask mane, negaliu! (*Ramesniu balsu.*) Leisk man likti čia, su tavimi.

ASTA. Gerai. Nepaliksiu tavęs vieno.

ALMERSAS (*stveria jai už rankos ir tvirtai ją laiko*). Ačiū! (*Valandėlę žvelgia į fiordą.*) Kur dabar nukeliavo mano mažasis Ejolfas? (*Liūdnai šypsosi.*) Ar gali man tai pasakyti, mano didysis, protingasis Ejolfai? (*Purto galvą.*) Niekas pasaulyje negali man to pasakyti. Žinau tik vieną dalyką, baisų dalyką, kad jo jau nebeturiu.

ASTA (*žvelgia į kairę, atitraukai ranką*). Štai ir jie ateina.

Miško takeliu leidžiasi PONIA ALMERS ir INŽINIERIUS BORGHEIMAS, ji eina pirma, jis seka iš paskos. Ji apsirengusi juodais rūbais, ant galvos juodas šydas. Jis po pažasčiai nešasi skėtį.

ALMERSAS (*eina artyn prie Ritos*). Kaip tu jautiesi, Rita?

RITA (*praeina jam pro šalį*). O, neklausinėk.

ALMERSAS. Ko čia atėjai?

RITA. Ieškojau tavęs. Ką tu veiki?

ALMERSAS. Nieko. Štai Asta atėjo pas mane.

RITA. O kol Astos nebuvo? Tu palikai mane vieną ištisą pusdienį.

ALMERSAS. Sėdėjau čia ir žiūrėjau į vandenį.

RITA. Ūū... ir kaip tu gali!

ALMERSAS (*nekantriai*). Man dabar geriausia būti vienam!

RITA (*susierzinusi vaikšto aplinkui*). Ir taip ramiai sėdėti! Visą laiką vienoje vietoje!

ALMERSAS. Juk man dabar tikrai nėra kur skubėti.

RITA. O aš niekur negaliu išverti ilgesnį laiką. Ypač čia, prie pat fiordo.

ALMERSAS. O man kaip tik geriausia čia, prie fiordo.

RITA (*Brogheimui*). Kaip jums atrodo, ar jam ne geriau būtų eiti kartu su mumis?

BORGHEIMAS (*Almersui*). Manau, jums tikrai reikėtų eiti iš čia.

ALMERSAS. Ne, ne, palikite mane, noriu būti čia.

RITA. Tada aš liksiu su tavimi, Alfredai.

ALMERSAS. Na gerai, pasilik. Ir tu pasilik, Asta.

ASTA (*Borgheimui, pašnibždomis*). Duokime jiems valandėlę pabūti vieniems!

BORGHEIMAS (*supratingai žvelgdamas į ją*). Panele Almers... gal pavaikštinėkime truputį... išilgai kranto? Tikrai jau paskutinį kartą.

ASTA (*pasiima skėtį*). Taip, eime. Štai į aną pusę.

Asta ir Borgheimas nueina pro valčių pašiūrę. Almersas vaikštinėja pirmyn ir atgal. Paskui sėdasi ant akmens po medžiais scenos priekyje, kairėje

RITA (*prieina prie jo, sustoja, nuleidusi sunertas rankas*). Kaip suvokti tą mintį, Alfredai, kad mudu netekome mažojo Ejolfo?

ALMERSAS (*liūdnai žvelgia sau po kojomis*). Teks susitaikyti su šia mintimi.

RITA. Aš negaliu. Negaliu. Ir dar tas siaubingas vaizdas... Visą gyvenimą negalėsiu jo pamiršti.

ALMERSAS (*pakelia galvą*). Koks vaidas? Ką tu matei?

RITA. Pati nemačiau. Tik girdėjau pasakojant. O!...

ALMERSAS. Tučtuojau man pasakyk.

RITA. Nusivedžiau Borgheimą į prieplauką.

ALMERSAS. Ko tau ten reikėjo?

RITA. Norėjau paklausti vaikus, kaip viskas įvyko.

ALMERSAS. Juk mes žinome.

RITA. Sužinojome daugiau.

ALMERSAS. Ką?

RITA. Neties, kad jis dingo iš karto.

ALMERSAS. Dabar jie jau pasakoja kažką kita?

RITA. Taip. Jie sako, kad metė jį gulintį ant dugno. Giliai, skaidriame vandenyje.

ALMERSAS (*sugriežia dantimis*). Ir neišgelbėjo jo!

RITA. Matyt, negalėjo.

ALMERSAS. Jei moka plaukti. Visi moka. Jie matė, kaip jis gulėjo dugne?

RITA. Taip. Sakė, kad gulėjo ant nugaros. Atmerktomis, plačiai išplėstomis akimis.

ALMERSAS. Atmerktomis akimis. Ir visiškai ramiai?

RITA. Taip, visiškai ramiai. O paskui kažkas užplaukė ir jį nusinešė. Jie sakė: užplaukė sūkurys.

ALMERSAS (*iš lėto linksi galva*). Tai buvo paskutinis dalykas, ką jie matė.

RITA (*pro ašaras*). Taip!

ALMERSAS (*dusliu balsu*). Ir daugiau niekad niekas jo nebepamatys.

RITA (*aimanuoja*). Dieną naktį man stosis akyse tas vaizdas. Nuolat matysiu jį gulintį dugne.

ALMERSAS. Atmerktomis didelėmis akimis.

RITA (*virpėdama*). Taip, atmerktomis didelėmis akimis. Aš matau jas! Aiškiai matau!

ALMERSAS (*iš lėto pakyla, tyliai, bet grėsmingai žiūri į ją*). Ar tas žvilgsnis buvo piktas, Rita?

RITA (*nublykšta*). Piktas?...

ALMERSAS (*prieina visai arti prie jos*). Ar tas žvilgsnis aukštyn buvo piktas? Žvilgsnis iš gilumos?

RITA (*traukiasi atbula*). Alfredai!...

ALMERSAS (*eina jai įkandin*). Atsakyk man! Ar tai buvo piktos vaiko akys?

RITA (*šaukia*). Alfredai! Alfredai!

ALMERSAS. Mums įvyko taip, kaip tu norėjai, Rita.

RITA. Aš! Ko aš norėjau?

ALMERSAS. Kad Ejolfo nebūtų.

RITA. Nieku gyvu to nenorėjau! Kad Ejolfas nestovėtų tarp mudviejų – štai ko aš norėjau.

ALMERSAS. Na taip, dabar jis ir nebestovi.

RITA (*tyliai, žvelgdama į tolumą*). Dabar galbūt dar labiau. (*Krūpteli.*) Ak, tas siaubingas vaizdas!

ALMERSAS (*linksiai galva*). Piktos vaiko akys, taip.

RITA (*išsigandusi, traukiasi atbula*). Palik mane ramybėje, Alfredai! Aš bijau tavęs! Tokio avęs dar niekad nesu mačiusi.

ALMERSAS (*žvelgia į ją piktai ir šaltai*). Skausmas daro žmogų piktą ir bjaurų.

RITA (*išsigandusi, bet atkakliai*). Tą aš irgi jaučiu.

Almersas eina į kairę, žiūri į fiordą. Rita sėdasi prie stalo. Trumpa tyla.

ALMERSAS (*pasuka į ją galvą*). Tu niekada jo nemylėjai tikrai ir nuoširdžiai.

RITA (*ramiai, tvardydamasi*). Jis niekuomet ir nesileido, kad aš tikrai ir nuoširdžiai jį mylėčiau.

ALMERSAS. Todėl, kad tu nenorėjai.

RITA. Norėjau. Netgi labai norėjau. Bet visą laiką kažkas stovėjo tarp mūsų. Iš pat pradžių.

ALMERSAS (*atsigręžia į ją*). Nori pasakyti, kad aš stovėjau tarp jūsų?

RITA. Ne. Iš pradžių ne tu.

ALMERSAS (*eina artyn*). Tad kas?

RITA. Teta.

ALMERSAS. Asta?

RITA. Taip. Asta pastodavo man visus kelius.

ALMERSAS. Ką tu kalbi, Rita?

RITA. Taip, Asta. Ji tiesiog pasiglemžė jį... nuo tada, kai tas atsitiko... nuo to nelaimingo kritimo.

ALMERSAS. Jeigu ji taip darė, tai tik iš meilės.

RITA (*piktai*). Taigi! Negaliu pakešti, kai reikia su kuo nors dalintis. Dalintis meile!

ALMERSAS. Mes su tavimi galėjome juo dalintis ir abu vienodai mylėti.

RITA (*žvelgia į jį su pašaipą*). Mes? Tiesą sakant, tu irgi niekada jo tikrai nemylėjai.

ALMERSAS (*nustebęs*). Aš nemylėjau?!

RITA. Ne. Iš pradžių buvai visiškai pasinėręs į tą knygą... apie atsakomybę.

ALMERSAS (*susijaudinęs*). Taip, tiesa. Bet kaip tik dėl Ejolfo aš ją mečiau, paaukojau.

RITA. Ne iš meilės Ejolfui.

ALMERSAS. O dėl ko gi?

RITA. Tave graužė nepasitikėjimas savimi. Pradėjai abejoti, ar iš viso turi kokį nors tikrą pašaukimą, dėl kurio verta gyventi.

ALMERSAS (*svarbiai*). Tu pastebėjai tokias mano abejones?

RITA. Taip, pamažu. Be to, tau reikėjo kažko nauja, kažko, kas tave užpildytų. Matyt, manęs tau jau nebepakako.

ALMERSAS. Toks permainų dėsnis, Rita.

RITA. Ir tada nusprendei iš vargšo mažojo Ejolfo padaryti vunderkindą.

ALMERSAS. Ne to norėjau. Norėjau padaryti iš jo laimingą būtybę. Tik tiek ir ne daugiau.

RITA. Tačiau ne iš meilės jam. Patyrinėk savo širdį! (*Varžydamasi.*) Įsigilink į visus motyvus.

ALMERSAS (*vengdamas jos žvilgsnio*). Tu kažką nori nuslėpti.

RITA. Tu irgi.

ALMERSAS (*žiūri į ją susimąstęs*). Jei yra taip, kaip tu galvoji, vadinasi mūsų vaikas mums buvo svetimas.

RITA. Taip. Mes nesidalijome juo su tikra meile.

ALMERSAS. Bet vis tiek baisiai dėl jo liūdime.

RITA (*su kartėliu*). Taip. Argi ne keista? Liūdime dėl mažo svetimo berniuko.

ALMERSAS (*nesitvardydamas*). O! Nevadink jo svetimu!

RITA (*iš lėto linguoja galva*). Mes neužkariavome jo širdies, Alfredai. Nei aš, nei tu.

ALMERSAS (*grąžo rankas*). O dabar jau per vėlu! Per vėlu!

RITA. Viskas taip beviltiška.

ALMERSAS (*staiga susigriebia*). Tu čia dėl visko kalta!

RITA (*pakyla*). Aš!

ALMERSAS. Taip, tu! Tu kalta, kad jis tapo... toks!... Tavo kaltė, kad jis neišniro iš vandens!

RITA (*protestuodama*). Alfredai, neversk visos bėdos man!

ALMERSAS (*vis labiau nesitvardydamas*). Taip, taip, tu kalta! Tu palikai mažutį kūdikį ant stalo be priežiūros.

RITA. Jis taip minkštai gulėjo tarp pagalvių. Taip ramiai miegojo. Be to, tu žadėjai jį prižiūrėti.

ALMERSAS. Taip, žadėjau. (*Tylesniu balsu.*) Bet tada atėjai tu, tu, tu... ir nusiviliojai mane pas save.

RITA (*atsainiai žiūri į jį*). Negi dabar imsi pasakoti, jog pamiršau vaiką, jog pamiršai viską pasaulyje.

ALMERSAS (*tramdydamas įtūžį*). Taip ir buvo. (*Ramesniu balsu.*) Pamiršau kūdikį... atsidūręs tavo glėbyje!

RITA (*su pasipiktinimu*). Alfredai! Alfredai! Kaip tu nesigėdi tokių kalbų!

ALMERSAS (*tyliai, sugniaužęs kumščius*). Tą valandą tu pasmerkei mažąjį Ejolfą mirti.

RITA (*laukiniu balsu*). Tu irgi! Tu taip pat! Jeigu viskas buvo, kaip sakai!

ALMERSAS. Gerai, kaltink ir mane, jei nori. Mes nusikaltome, abu. Todėl Ejolfo mirtis yra mums atpildas.

RITA. Atpildas?

ALMERSAS (*tvardosi*). Taip, tai nuosprendis tau ir man. Gavome, ko nusipelnėme. Bailiai slėpėme savo gailestį ir iš baimės nutolome nuo vaiko. Neturėjome jėgų žiūrėti į tai, ką jis visą laiką vilko su savimi...

RITA (*tyliai*). Rameną.

ALMERSAS. Taip. Ką mes dabar vadiname liūdesiu ir netektimi, tėra sąžinės priekaištai, Rita. Nieko daugiau.

RITA (*žiūri į jį, apimta nevilties*). Tai stumia į neviltį, į beprotybę. Juk niekada, niekada negalėsime ištaisyti to, kas įvyko.

ALMERSAS (*apimtas ramesnės nuotaikos*). Šiąnakt sapnavau Ejolfą. Mačiau jį ateinantį nuo prielaukos. Jis galėjo bėgioti kaip ir kiti berniukai. Jam nieko nebuvo atsitikę. Nei vienos nelaimės, nei kitos. Atsidusau, kad baisi tikrovė buvo tik sapnas. O, koks jaučiausi dėkingas, kaip aš dėkojau!... (*Nutyla.*) Hm...

RITA (*žvelgia į jį*). Kam?

ALMERSAS (*išsisukinėdamas*). Kam?...

RITA. Taip, kam tu jauteisi dėkingas, kam tu dėkojai?

ALMERSAS (*teisindamasis*). Suprask... aš miegojau, aš sapnavau...

RITA. Kažkam, kuo tu ir pats netiki?

ALMERSAS. Visa tai įvyko savaime, be mano valios. Juk buvau užmigęs...

RITA (*su priekaištu*). Nereikėjo versti manęs abejoti, Alfredai.

ALMERSAS. Argi būtų geriau suteikti tau tuščią viltį?

RITA. Man tai būtų geriau. Mane tas paguostų. O dabar nematau jokios išeities.

ALMERSAS (*įdėmiai žiūri į ją*). Jeigu tu galėtum pasirinkti... Jeigu tu galėtum išeiti su Ejolfu ten, kur jis dabar yra?...

RITA. Taip? Kas tada?

ALMERSAS. Jeigu būtum visiškai tikra, kad jį sutikti... atpažinsi... suprasi?...

RITA. Taip, taip. Ir kas?

ALMERSAS. Ar tu laisva valia galėtum šokti šuolį pas jį?

RITA (*tyliai*). Dabar? Tuo pat?

ALMERSAS. Taip, šiandien. Šią valandą. Atsakyk man. Ar galėtum?

RITA (*delsdama*). Nežinau, Alfredai... Ne, man rodos, aš dar norėčiau kiek laiko likti čia, su tavimi.

ALMERSAS. Dėl manęs?

RITA. Taip, tik dėl tavęs.

ALMERSAS. O po to? Ar galėtum vėliau? Atsakyk!

RITA. Ak, ką gi man atsakyti? Negalėčiau palikti tavęs. Niekad! Niekad!

ALMERSAS. Na, o jeigu aš išeičiau pas Ejolfą? Ir tu būtum absoliučiai tikra, jog tenai sutikti ir jį, ir mane. Ar tada ateitum pas mus?

RITA. Ateičiau. Ak, tikrai to norėčiau! Tikrai! Nors...

ALMERSAS. Na?

RITA (*tyliai dejuoja*). Jaučiu, kad nepajėgčiau. Ne, ne, tiesiog nepajėgčiau! Už jokus dangaus turtus negalėčiau to padaryti!

ALMERSAS. Ir aš negalėčiau.

RITA. Na, matai, Alfredai! Tu irgi negalėtum.

ALMERSAS. Ne. Mūsų, gyvųjų, vieta čionai, šiame pasaulyje.

RITA. Taip. Nes tik čia patiriame tokią laimę, kuri mums suprantama.

ALMERSAS (*niūriai*). Ak, laimė, laimė... žinai...

RITA. Turbūt nori pasakyti... kad laimės mudu jau niekada nebepatirsime. (*Žvelgia į jį, lyg klausdama.*) O jeigu?... (*Susijaudinusi.*) Ne, ne, nedrįstu ir sakyti. Nedrįstu nė pagalvoti.

ALMERSAS. Išdrįsk, Rita. Pasakyk.

RITA (*dvejodama*). Gal galėtume pabandyti?... Ar nebūtų mudviem įmanoma pamiršti jį?

ALMERSAS. Pamiršti Ejolfą.

RITA. Norėjau pasakyti: pamiršti gailestį ir graužatį.

ALMERSAS. Ar tu to norėtum?

RITA. Taip. Jeigu tai būtų įmanoma. (*Susijaudina.*) Nes dabar... to aš ilgiau nebepakelsiu! Ar negalėtume kaip nors užsimiršti!

ALMERSAS (*purto galvą*). Kaip mums tai padaryti?

RITA. Gal išvažiuoti kur nors toli?

ALMERSAS. Iš savo namų? Juk tu visur kitur blogai jautiesi... Tau gera tiktai čia.

RITA. Na, arba pasikviesti daug žmonių. Kad mūsų namai būtų svetingi namai. Užsiimti tuo, kas slopintų ir dildytų skausmą.

ALMERSAS. Triukšmingas gyvenimas – ne mano būdai. Ne... gal vėl imtis rašyti.

RITA (*piktai*). Rašyti. Juk tas darbas dažnai stodavo tarp mūsų lyg siena!

ALMERSAS (*iš lėto, žvelgdamas į ją sustingusiu žvilgsniu*). Po to, kas įvyko tarp mūsų turbūt visada bus siena.

RITA. Kodėl ji turėtų būti?

ALMERSAS. Galbūt mus dieną naktį persekios didelės, atviros vaiko akys.

RITA (*tyliai, su šiurpuliu*). Alfredai, apie tai baisu ir pagalvoti!

ALMERSAS. Mūsų meilė buvo viską ryjantis gaisras. Dabar jis turbūt užgeso...

RITA (*protestuodama*). Užgeso!

ALMERSAS (*griežtai*). Ji užgeso... vienam iš mūsų.

RITA (*lyg suakmenėjusi*). Ir tu drįsti man tai sakyti!

ALMERSAS (*švelniau*). Ji mirė, Rita. Bet tai, ką aš dabar jaučiu tau, kartu su bendra kalte ir noru atgailauti, tai yra šiokia tokia prošvaistė...

RITA (*piktai*). O, nereikia man jokių prošvaisčių!

ALMERSAS. Rita!

RITA. Esu gyvas žmogus, karšto kraujo! Nesu kokia apsnūdusi, šalta kaip žuvis! (*Grąžo rankas.*) O dabar būsiu įkalinta iki gyvos galvos, kankinama be gailėsčio sąžinės priekaištų. Įkalinta su žmogumi, kuris jau nebeprisiklauso man, man, man!

ALMERSAS. Viskas vieną kartą turėjo taip baigtis, Rita.

RITA. Turėjo taip baigtis! Tai, kas prasidėjo tokia karšta, tokia abipuse meile!

ALMERSAS. *Mano* meilė iš pat pradžių nebuvo abipusė.

RITA. Ką gi tu man pirmiausiai jautei?

ALMERSAS. Baimę.

RITA. Tą aš galiu suprasti. Bet kaipgi man vis dėlto pavyko tave užkariauti?

ALMERSAS (*prislopintu balsu*). Tu buvai tokia neapsakomai graži, Rita.

RITA (*žvelgia į jį tiriamu žvilgsniu*). Ar tik tas viską nulėmė? Sakyk, Alfredai! Tik tas?

ALMERSAS (*prisiversdamas*). Ne, be to buvo dar kai kas.

RITA (*nesitvardydama*). Jaučiu, kas tai galėjo būti. Mano „auksas ir žalieji miškai“, kaip tu tai vadini. Ar tai tiesa, Alfredai?

ALMERSAS. Taip.

RITA (*žvelgia į jį su didžiuliu priekaištu*). Kaip tu galėjai... kaip galėjai taip pasielgti?

ALMERSAS. Turėjau galvoti apie Astą.

RITA (*susijaudinusi*). Asta, žinoma! (*Liūdnai.*) Vadinasi, Asta mudu suvedė.

ALMERSAS. Ji nieko nežinojo. Ir šiandien nieko nenujaučia.

RITA (*numoja ranka*). Ir vis dėlto tai buvo Asta! (*Šypsosi, tyčiodamasi.*) Arba ne... Tai buvo mažasis Ejolfas. Taip, taip, mažasis Ejolfas!

ALMERSAS. Ejolfas?...

RITA. Argi tu kadaise nevadindavai jos Ejolfu? Man atrodo, tu kartą pasakojai, vieną atvirumo valandėlę. (*Prieina artyn.*) Ar prisimeni... tą neapsakomai gražią valandėlę, Alfredai?

ALMERSAS (*traukiasi atbulas, lyg siaubo apimtas*). Nieko neprisimenu! Nenoriu nieko prisiminti!

RITA (*eina jam įkandin*). Tai buvo ta valandėlė, kai tavo antrasis mažasis Ejolfas tapo luošu!

ALMERSAS (*atsiremia į stalą, dusliu balsu*). Atpildas.

RITA (*grėsmingai*). Taip, atpildas!

Pro valčių pašiūrę grįžta Asta ir Borgheimas. Asta rankose nešasi keletą vandens lelijų.

RITA (*susitvardžiusi*). Na, Asta, ar judu su ponu Borgheimu galėjote gerai išsikalbėti?

ASTA. Taip, šiek tiek pasikalbėjome. (*Padedą į šalį skėtį. Gėles deda ant kėdės.*)

BORGHEIMAS. Pasivaikščiojome. Bet panelė Almers buvo labai nešneki.

RITA. Iš tikrųjų? Užtat mudu su Alfredu prisišnekėjome iki soties...

ASTA (*su įtampa žiūri į juos abu*). Kas atsitiko?

RITA. Prisišnekėjome, kad užteks visam gyvenimui. (*Keisdama temą.*) Bet gal eime į viršų, namu link, visi kartu. Po mūsų pokalbio mums reikalinga draugija. Mudu su Alfredu vieni su tuo nesusidorosime.

ALMERSAS. Jūs eikite pirma. (*Atsigręžia į Astą.*) O aš pirma norėčiau šnekelėti su tavimi, Asta.

RITA (*žiūri į Almersą*). Taip? Na, gerai. Eime su manimi, pone Borgheimai.

Rita ir Borgheimas kopia aukštyn miško takeliu.

ASTA (*išsigandusi*). Alfredai, kas čia dedasi?

ALMERSAS (*niūriai*). Reikalas tas, kad nebegaliu čia ilgiau ištvirti.

ASTA. Čia? Tu nori pasakyti: kartu su Rita?

ALMERSAS. Taip. Rita ir aš nebegalėsime toliau gyventi kartu.

ASTA (*trūkteli jį už rankos*). Betgi Alfredai! Nekalbėk tokių siaubingų dalykų!

ALMERSAS. Aš kalbu tiesą. Būdami kartu, mes tik daromės piktesni ir bjauresni.

ASTA (*su skausmu*). Niekad... niekad nebūčiau pagalvojusi, kad taip atsitiks!

ALMERSAS. Iki šios dienos ir aš to nenujaučiau.

ASTA. Ir tu nori!... Ko gi tu iš tikrųjų nori, Alfredai?

ALMERSAS. Noriu išvažiuoti iš šių vietų. Kur nors toli, toli nuo viso to.

ASTA. Ir likti vienai vienas pasaulyje.

ALMERSAS (*linksiai galva*). Taip, kaip buvo kadaise.

ASTA. Betgi tu nesutvertas gyventi vienas!

ALMERSAS. Kodėl gi ne? Juk kadaise aš taip ir gyvenau.

ASTA. Taip, kadaise. Juk kadaise aš buvau su tavimi.

ALMERSAS (*bando paimti ją už rankos*). Taip. Ir dabar, Asta, aš trokštu grįžti namo, pas tave.

ASTA (*atitraukia ranką*). Pas mane! Ne, Alfredai, ne! Tai neįmanoma.

ALMERSAS (*liūdnai žiūri į ją*). Vadinasi Borgheimas vis dėlto pastojo mums kelią?

ASTA (*karštai*). Ne, ne, jis čia niekuo dėtas! Tu klysti!

ALMERSAS. Gerai. Tuomet aš grįšiu pas tave, mano mieloji sesute. *Turiu* grįžti pas tave, namo. Kad apsisivalyčiau, pasidaryčiau kilnesnis po gyvenimo su...

ASTA (*pasipiktinusi*). Alfredai... tu nusikaltai Ritai!

ALMERSAS. Aš nusikaltau jau. Bet ne dėl to. Ak, Asta, gerai pagalvok! Koks buvo mano ir tavo gyvenimas, kai buvome kartu? Kaip didelė, nesibaigianti šventė!

ASTA. Taip, Alfredai, iš tikrųjų. Bet tai jau niekada nebegrįš.

ALMERSAS (*su kartėliu*). Manai, kad vedybos mane taip nepataisomai sugadino?

ASTA (*ramiai*). Ne, nemanau.

ALMERSAS. Tada mes vėl galėsime gyventi kartu, kaip kadaise.

ASTA (*ryžtingai*). Tai neįmanoma, Alfredai.

ALMERSAS. Kodėl gi ne? Juk brolio ir sesers meilė...

ASTA (*su įtampa*). Ką nori pasakyti?

ALMERSAS. Tai vieninteliai santykiai, kuriems negresia permainų dėsnis.

ASTA (*tyliai, virpėdama*). Bet jeigu tokie santykiai nėra...

ALMERSAS. Ką?

ASTA. Jeigu tai nėra mūsų santykiai.

ALMERSAS (*apstulbęs žiūri į ją*). Tai ne mūsų santykiai? Brangioji ką nori pasakyti?

ASTA. Bus geriausia, jeigu pasakysiu tau iš karto, Alfredai.

ALMERSAS. Žinoma, kalbėk.

ASTA. Motinos laiškai... Tie, kuriuos atsinešiau aplanke...

ALMERSAS. Taip?

ASTA. Paimk juos ir paskaityk... kai aš išvažiuosiu.

ALMERSAS. Kam man juos skaityti?

ASTA (*kovodama su savimi*). Tada tu pamatysi, kad...

ALMERSAS. Na!

ASTA. Kad aš neturiu teisės vadintis tavo tėvo pavarde.

ALMERSAS (*svirduliuodamas traukiasi atbulas*). Asta! Kokia nesąmonės čia kalbi!

ASTA. Paskaityk laiškus. Tada pats viską pamatysi. Viską suprasi. Ir galbūt atleisi... ir savo motinai.

ALMERSAS (*griebiasi už galvos*). Negaliu to suvokti. Negaliu susitaikyti su mintimi. Tu, Asta... Vadinasi tu nesi...

ASTA. Tu nesi mano brolis, Alfredai.

ALMERSAS (*atkakliai žiūri į ją, kalba paskubomis*). Ne, bet argi tas gali pakeisti mūsų santykius? Iš esmės ne.

ASTA (*purto galvą*). Tas viską keičia, Alfredai. Mūsų santykiai nėra brolio ir sesers santykiai.

ALMERSAS. Ne. Tačiau ne mažiau šventi. Visada liks tokie pat šventi.

ASTA. Nepamiršk, kad tada jiems grės permainų dėsnis, kaip tu ką tik sakei.

ALMERSAS (*atidžiai žiūri į ją*). Tu nori tuo pasakyti, kad...

ASTA (*tyliai, su šiluma balse*). Neklabėk daugiau nė žodžio, brangusis Alfredai. (*Paima nuo kėdės gėles.*) Ar matai šias vandens lelijas?

ALMERSAS (*iš lėto linksi galva*). Taip, jos iškyla iš dugno, iš didelės gelmės.

ASTA. Nuskyčiau jas ežere. Ten, kur ežeras jungiasi su fiordu. (*Ištiesia jam gėles.*) Paimk jas, Alfredai.

ALMERSAS (*apima gėles*). Dėkui.

ASTA (*ašarų pilnomis akimis*). Tai paskutinis sudie tau nuo... mažojo Ejolfo.

ALMERSAS (*žiūri jai į akis*). Nuo ano Ejolfo? Ar nuo tavęs?

ASTA (*tyliai*). Nuo mūsų abiejų. (*Pasiima skėtį.*) Eime pas Ritą. (*Kyla aukųtyn miško takeliu.*)

ALMERSAS (*pasiima nuo stalo skrybėlę, kužda prislėgtu balsu*). Asta. Ejolfas. Mažasis Ejolfas!... (*Eina miško takeliu.*)

TREČIAS VEIKSMAS

Krūmais apaugusi kalvelė Almersų sode. Scenos gilumoje status skardis, atitvertas turėklu, kairėje – laipteliai. Apačioje atsiveria platus vaizdas į fiordą. Prie turėklo – vėliavos stiebas su virvutėmis, bet be vėliavos. Priekyje dešinėje – pavėsinė, apaugusi vijokliais ir laukiniais vynuogienojais. Pro pavėsinę teka upelis. Vėlyvas vasaros vakaras, dangus giedras. Pamažu temsta.

ASTA sėdi ant suolo, rankas susidėjusi ant kelių. Apsivilkusi apsiaustą, užsidėjusi skrybėlaitę, šalia gulis skėtis, užsimetusi nedidelę kelioninę rankinę su dirželiu per petį.

Iš scenos gilumos, iš karės ateina BORGHEIMAS. Jis irgi užsimetęs ant peties kelioninį krepšį. Rankose nešasi sulankstytą vėliavą.

BORGHEIMAS (*pastebi Astą*). Ak, vadinasi ir jūs čia?

ASTA. Noriu paskutinį kartą pasigėrėti šiuo vaizdu.

BORGHEIMAS. Kaip gerai, kad ir aš čionai užsukau.

ASTA. Jūs ieškojote manęs?

BORGHEIMAS. Ieškojau. Noriu pasakyti jums „sudie“... šį kartą. Tikiuosi, kad ne paskutinį.

ASTA (*liūdnai šypsosi*). Jūs atkaklus.

BORGHEIMAS. Kas tiesia kelius, turi būti atkaklus.

ASTA. Ar metėte Alfredą? Arba Ritą?

BORGHEIMAS. Mačiau abu.

ASTA. Kartu?

BORGHEIMAS. Ne. Kiekvienas įsilindęs į savo kampą.

ASTA. Ką žadate daryti su vėliava?

BORGHEIMAS. Ponia Rita prašė mane pakelti vėliavą.

ASTA. Dabar? Kelti vėliavą?

BORGHEIMAS. Iki pusės stiebo. Kaip ji sakė: kad plevėsuotų dieną ir naktį.

ASTA (*atsidūsta*). Vargšė Rita. Ir vargšas Alfredas.

BORGHEIMAS (*rišdamas vėliavą*). Ir jums širdis leidžia dabar juos palikti? Klausiu, nes matau, kad jūs susiruošusi į kelionę.

ASTA (*ramiu balsu*). Turiu išvažiuoti.

BORGHEIMAS. Na, jeigu būtinai turite, tada ką gi...

ASTA. O jūs irgi išvažiuojate šįvakar?

BORGHEIMAS. Taip, aš irgi turiu važiuoti. Važiuosiu traukiniu. Jūs taip pat?

ASTA. Ne, plauksiu garlaiviu.

BORGHEIMAS (*žvilgteli į ją skersomis*). Vadinasi, kiekvienas savais keliais.

ASTA. Taip. (*žiūri, kaip jis pakelia vėliavą iki pusės stiebo. Pritvirtinęs virvutes, jis prieina prie Astos.*)

BORGHEIMAS. Panele Asta... jūs neįsivaizduojate, kaip man liūdna dėl mažojo Ejolfo.

ASTA (*pakelia į ją akis*). Tikiu, kad jums jo labai gaila.

BORGHEIMAS. Visa tai taip skaudu. Juk liūdėti ir gedėti visiškai ne mano būdai.

ASTA (*žiūri į vėliavą*). Laikui bėgant viskas praeis. Visi skausmai.

BORGHEIMAS. Visi? Jūs tuo tikite?

ASTA. Panašiai kaip audra. Kai debesys nuslenka tolyn...

BORGHEIMAS. Reikia, kad debesys nuplauktų toli toli.

ASTA. Be to, jūsų laukia dideli darbai, naujų kelių statybos.

BORGHEIMAS. Tačiau neturiu nieko, kas man padėtų.

ASTA. O, padėjėjų tikrai atsiras.

BORGHEIMAS (*purto galvą*). Nieko. Nėra su kuo dalintis džiaugsmu. Juk svarbiausia – su kuo nors pasidalinti džiaugsmu.

ASTA. O vargais, sunkumais?

BORGHEIMAS. Et, su tokiais dalykais visada galima susidoroti ir vienam.

ASTA. O džiaugsmu, jūsų nuomone, visada reikia dalintis?

BORGHEIMAS. Būtinai, kitaip nėra prasmės ir džiaugtis.

ASTA. Na, gal jūs ir teesus.

BORGHEIMAS. Žinoma, iš pradžių galima ir vienam pasidžiaugti. Bet ilgainiui to nebeužtenka. Ne, kai ateina džiaugsmas, reikia džiaugtis su kuo nors dviese.

ASTA. Visada tik dviese? Ne daugiau? Ar negalima džiaugtis dideliame būryje?

BORGHEIMAS. Matote, tai jau visai kas kita... Panele Asta, nejaugi jūs iš tikrųjų negalite ryžtis dalintis laime ir džiaugsmu ir... ir vargais, ir sunkumais su *vienu*, su vieninteliu žmogumi?

ASTA. Kartą aš jau badžiau.

BORGHEIMAS. Bandėte!

ASTA. Taip, visą tą laiką, kai mano brolis... kai Alfredas ir aš gyvenome kartu.

BORGHEIMAS. Ne... jūsų brolis... Tai visai kas kita. Tai galima pavadinti ramybe, jaukumu, bet ne laime.

ASTA. Vis dėlto tai buvo nuostabu.

BORGHEIMAS. Na, matote, jau vien tai atrodo jums nuostabu. O įsivaizduokite, jeigu jis nebūtų jums brolis!

ASTA (*nori keltis, bet lieka sėdėti*). Tada mes niekad nebūtume gyvenę kartu. Juk aš tada buavu dar vaikas. O jis irgi beveik vaikas.

BORGHEIMAS (*kiek palaukęs*). Ir tas metas buvo toks gražus?

ASTA. Taip, galite patikėti.

BORGHEIMAS. Ir jūs tada patirdavote tikro džiaugsmo ir laimės?

ASTA. Taip, labai daug. Nė nepatikėsite.

BORGHEIMAS. Papasakokite man apie tuos laikus, panele Asta.

ASTA. Na, iš esmės tai būdavo tik smulkmenos.

BORGHEIMAS. Pavyzdžiui? Kokios?

ASTA. Pavyzdžiui, Tą dieną, kai Alfredas išlaikė egzaminus, labai sėkmingai. Kai gaudavo darbo vienoje ar kitoje mokykloje. Arba kai rašydavo straipsnį, o paskui perskaitydavo jį man. Vėliau straipsnis pasirodydavo žurnale.

BORGHEIMAS. Įsivaizduoju, kad tai buvo gražus, jaukus gyvenimas. Brolis ir sesuo dalijasi džiaugsmiais. (*Purto galva.*) Tik nesuprantu, kaip brolis galėjo jus palikti, Asta!

ASTA (*slėpdama susijaudinimą*). Na, juk Alfredas vedė.

BORGHEIMAS. Ar jums dėl to nebuvo liūdna?

ASTA. Taip, iš pradžių man rodėsi, kad amžiams jį praradau.

BORGHEIMAS. Laimė, taip neatsitiko.

ASTA. Ne.

BORGHEIMAS. Ir vis dėlto. Kaip jis galėjo tai padaryti! Vesti. Juk jis galėjo likti tik su jumis!

ASTA (*žvelgia į tolumą*). Manau, jis pakluso permainų dėsniaiui.

BORGHEIMAS. Permainų dėsniaiui?

ASTA. Alfredas vartoja tokį posakį.

BORGHEIMAS. Cha! Turbūt tai kažkoks visai kvailas dėsnis. Aš nė trupinėlio netikiu tokiu dėsniau.

ASTA (*pakyla*). Gali ateiti laikas, kad patikėsite.

BORGHEIMAS. Nė už ką pasaulyje! (*Primygtinai.*) Paklauskite, panele Asta! Būkite pagaliau išmintinga! Aš turiu galvoje... dėl to dalyko...

ASTA (*nutraukai jį*). O ne, ne... nepradėkime vėl apie tai!

BORGHEIMAS (*tokiu pat astringu balsu*). Ak, Asta, aš negaliu jūsų taip lengvai atsisakyti. Dabar jūsų brolis turi vis, ko norėjo. Gyvena savo gyvenimą, jūs jam nebereikalinga. Be to, dar tas dalykas, akimirksniu pakeitęs jūsų padėtį...

ASTA (*krūpteli*). Ką jūs norite pasakyti?

BORGHEIMAS. Na, kad tą berniuką išplėšė jūra. Ką gi daugiau?

ASTA (*susitvardo*). Mažojo Ejolfo nebėra, taip.

BORGHEIMAS. Ką gi jums daugiau čia veikti? Nebereikės rūpintis vargšu mažu berniuku. Jokių pareigų, jokios atsakomybės...

ASTA. Prašau jus, brangusis Borgheimai, nespauskite manęs taip smarkiai!

BORGHEIMAS. Kodėl? Būčiau paskutinis kvailys, jeigu neišbandyčiau visko, kas įmanoma. Netrukus turėsiu išvažiuoti iš miesto. Gal ten jūsų nebesutiksiu. Galbūt nebematysiu jūsų ilgai ilgai. Kas žino, kas per tą laiką gali atsitikti?

ASTA (*santūriai šypsosi*). Jūs vis dėlto bijote permainų dėsnio?

BORGHEIMAS. Ne, nė keik nebijau. (*Karčiai juokiasi.*) Be to, niekas ir nesikeičia. Noriu pasakyti – *jums* nesikeičia. Kaip suprantu, jūs man nieko nejaučiate.

ASTA. Gerai žinote, kad jaučiu.

BORGHEIMAS. Galbūt, bet anaipol nepakankamai. Ne tiek, kiek ša norėčiau. (*Aistringai.*) Viešpatie, panele Asta! Argi tai ne beprotybė! Galbūt čia pat, gal šiandien ar rytoj galėtume sutikti viso savo gyvenimo laimę. Ir mes nuo jos nusigręžiame! Ar neteks mums to gailėtis, Asta?

ASTA (*tyliai*). Nežinau. Šiaip ar taip, mums teks nusigręžti nuo visų tų šviesių galimybių.

BORGHEIMAS (*tvardydamasis žvelgia į ją*). Vadinasi, man vienam reikės tiesti savo kelius?

ASTA (*šiltai*). O, kad ša galėčiau būti su jumis! Padėti jums varguose. Dalintis su jumis džiaugsmu...

BORGHEIMAS. Ar nepadarytumėte tai... jei galėtumėte?

ASTA. Taip. Tikrai.

BORGHEIMAS. Bet jūs *negalite*?

ASTA (*nuleidusi akis*). Ar jums patiks, jei gausite tik *dalį* mano širdies?

BORGHEIMAS. Ne. Noriu turėti jus visą, visiškai.

ASTA (*pažvelgia į ją, tyliai*). Taip aš negaliu.

BORGHEIMAS. Tuomet „sudie“, panele Asta. (*Nori eiti. Iš kairės į kalvelę kylo Almersas. Borgheimas sustoja.*)

ALMERSAS (*kopdamas, prislopintu balsu, rodydamas į pavėsinę*). Ar Rita pavėsinėje?

BORGHEIMAS. Ne, išskyrus panelę Astą, daugiau čia nieko nėra. (*Almersas prieina arčiau.*)

ASTA (*Almersui*). Gal man nueiti jos paieškoti? Atvesti ją čia?

ALMERSAS. Ne, ne, ne, nieko nedaryk. (*Borgheimui.*) Tai jūs pakėlėte vėliavą?

BORGHEIMAS. Taip, mane prašė ponia Rita. Todėl ir atėjau čionai.

ALMERSAS. Juk šįvakar išvažiuojate?

BORGHEIMAS. Taip. Šįvakar jau galutinai iškeliauju.

ALMERSAS (*žvilgteli į Astą*). Manau, susiradote ir tinkamą kelionės draugę.

BORGHEIMAS (*purto galvą*). Keliauju vienas.

ALMERSAS (*nustebęs*). Vienas!

BORGHEIMAS. Vienut vienutėlis.

ALMERSAS (*nesusivokdamas*). Štai kaip...

BORGHEIMAS. Ir liksiu vienas.

ALMERSAS. Būti vienam – tai baisu. Man net kraujas ledėja gyslose...

ASTA. Ak, Alfredai, bet juk tu nesi vienas!

ALMERSAS. Tai irgi kartais būna baidu, Asta.

ASTA (*nusiminsi*). O, nekalbėk taip! Negalvok taip!

ALMERSAS (*neklausydamas jos*). Bet jeigu tu nevažiuoji kartu?... Jeigu tavęs niekas nesaisto? Kodėl nenori likti čia, pas mene... ir pas Ritą?

ASTA (*sunerimusi*). Ne, jokių būdu negaliu. Būtinai turiu grįžti į miestą.

ALMERSAS. Bet tik į miestą. Klausyk, Asta!

ASTA. Taip.

ALMERSAS. Prižadėk, kad netrukus vėl čionai grįši.

ASTA (*paskubomis*). Ne, ne, kol kas nedirstu tau to žadėti.

ALMERSAS. Gerai. Kaip nori. Vadinasi, susitiksime mieste.

ASTA (*maldaudama*). Betgi, Alfredai, tu privalai likti namie, pas Ritą.

ALMERSAS (*neatsako Astai, kreipiasi į Borgheimą*). Gal jums iš tiesų geriausia, kad dar neturite kelionės draugės.

BORGHEIMAS (*piktai*). O! Ir kaip jūs galite taip kalbėti!

ALMERSAS. Nes nežinia, ką galite susitikti vėliau. Pakeliui.

ASTA (*neištverusi*). Alfredai!

ALMERSAS. Galite susitikti tikrą kelionės draugę. Bet bus jau per vėlu. Per vėlu.

BORGHEIMAS (*žiūri čia į vieną, čia į kitą*). Ką visa tai reiškia? Nieko nesuprantu...

Iš scenos gilumos, iš kairės ateina RITA.

RITA (*dejuodama*). Ak, jūs visi išeinatė ir paliekatė mane!

ASTA. Sakei, kad tau geriausia pabūti vienai...

RITA. Taip, bet aš bijau. Taip kraupiai temsta. Regiu didžiules atviras akis, žvelgiančias į mane!

ASTA (*švelniai, su užuojauta*). Jeigu jos ir žvelgia, Rita... Tų akių tu neturėtum bijoti.

RITA. Bepigu tau kalbėti! Aš bijau!

ALMERSAS (*primygtinai*). Asta, prašau tave, dėl Dievo... lik čia... pas Ritą!

RITA. Taip! Ir pa Alfredą! Lik, Asta! Lik!

ASTA (*kovodama su savimi*). Labai to norėčiau...

RITA. Na, tada taip ir padaryk. Mudu vieni su Alfredu nebepajėgime pakelti skausmo ir netekties.

ALMERSAS (*niūriai*). Verčiau sakyk: kančios ir sąžinės graužimo.

RITA. Vadink tai kaip nori. Bet mes vienu du negalime to pakelti. O, Asta, maldauju! Lik čionai, padėk mums! Būk mums Ejolfo vietoje...

ASTA (*traukiasi atbula*). Ejolfo!...

RITA. Taip. Argi tas jai nepatiktų, Alfredai?

ALMERSAS. Jei ji panorės ir galės...

RITA. Juk tu kadaise ją vadinau savo mažuoju Ejolfu. (*Stveria Astą už rankos.*) Dabar būsi *mūsų* Ejolfas, Asta! Ejolfas, kaip kadaise.

ALMERSAS (*slėpdamas susijaudinimą*). Pasilik. Dalinkis gyvenimu su mumis, Asta. Su Rita. Su manimi. Su manimi – savo broliu!

ASTA (*ryžtingai atitraukia ranką*). Ne, negaliu. (*Borgheimui.*) Borgheimai, kada išplaukia garlaisvis?

BORGHEIMAS. Jau greitai.

ASTA. Turiu skubėti į laivą. Ar norite plaukti su manimi?

BORGHEIMAS (*slopindamas džiaugsmo protrūkį*). Ar noriu! Taip, taip, taip!

ASTA. Tada eime.

RITA (*iš lėto*). Ak, štai kaip. Na, tada tu, žinoma, neliksi su mumis.

ASTA (*puola jai ant kaklo*). Ačiū už viską, Rita. (*Stveria už rankos Almersą.*) Alfredai... sudie! Iš visos širdies... sudie!

ALMERSAS (*su įtampa, tyliai*). Kas gi čia dabar, Asta? Visa tai atrodo kaip pabėgimas.

ASTA (*baimingai, tyliai*). Taip, Alfredai... tai ir yra bėgimas.

ALMERSAS. Bėgimas... nuo manęs!

ASTA (*pakuždomis*). Nuo tavęs ir nuo savęs pačios.

ALMERSAS (*traukiasi atbulas*). Ak!

Asta skubėdama išeina į scenos gilumą. Borgheimas, mojuodamas skrybėle, eina jai iš paskos.

Rita atsiremia į pavėsinės vartelius. Almersas, smarkiai susijaudinęs eina prie turėklo, sustoja, žiūri nueinantiems iš paskos. Pauzė.

ALMERSAS (*atsigręžia, kalba sunkiai tvardydamasis*). Atplaukia garlaisvis. Pažiūrėk, Rita.

RITA. Aš bijau į jį žiūrėti.

ALMERSAS. Bijai?

RITA. Taip. Nes jis turi vieną raudoną akį. Iš vieną žalią. Dvi dideles, degančias akis.

ALMERSAS. Bet juk žinai, kad tai tik žibintai.

RITA. Paksui jie virsta akimis. Man. Žiūri ir žiūri iš tamsos... Ir žiūri į tamsą.

ALMERSAS. Priplaukė prie kranto.

RITA. Kurioje vietoje jis sustojo šiandien vakare?

ALMERSAS (*eidamas prie jos artyn*). Priplaukoje, kaip paprastai, brangioji...

RITA (*išsitiesia*). Kaip jie gali sustoti *ten*!

ALMERSAS. O kurgi daugiau?

RITA. Betgi juk tai vieta, kur Ejolfas... Kaip jie drįsta *ten* sustoti?

ALMERSAS. Taip, gyvenimas negailestingas, Rita.

RITA. Žmonės beširdžiai. Jiems niekas nerūpi. Nei gyvieji, nei mirusieji.

ALMERSAS. Tu teisi. Gyvenimas eina savo keliu. Tarytum ničnieko nebūtų įvykę.

RITA (*žvelgia tiesiai prieš save*). Juk nieko ir neįvyko. Kitiems. Tik mudviem.

ALMERSAS (*su bundančiu skausmu*). Taip, Rita. Tu veltui gimdei jį su neapsakomais skausmais. Dabar jo jau vėl nebėra. Neliko nė pėdsako.

RITA. Ištraukė tiktai ramentą.

ALMERSAS (*piktai*). Nutilk! Negaliu girdėti to žodžio!

RITA (*dejuoja*). Negaliu pakelti minties, kad jo jau nebeturime.

ALMERSAS (*šaltai, su kartėliu*). Kai turėjai, galėdavai puikiai be jo apsieiti. Ištisis pusdienius tu jo net nematydavai akyse.

RITA. Bet tada žinojau, kad bet kuriuo metu galiu jį pamatyti.

ALMERSAS. Mes veltui švaistėme trumpas valandas, kurias galėjome praleisti su mažuoju Ejolfu.

RITA (*išsigandusi suklūsta*). Ar girdi, Alfredai? Štai ir vėl tas skambesys!

ALMERSAS (*žvelgia jūros pusėn*). Tai laivo varpas. Jie jau išplaukia.

RITA. Turiu galvoje ne tą varpą. Visą dieną girdžiu ausyse skambesį. Dabar ir vėl skamba!

ALMERSAS (*eina prie jos*). Tu klysti, Rita.

RITA. Ne, aiškiai girdžiu. Tarytum laidotuvių varpai. Taip lėtai, lėtai. Ir vis tie patys žodžiai.

ALMERSAS. Žodžiai? Kas per žodžiai?

RITA (*linguodama į taktą*). Ra-men-tas plau-kia. Ra-men-tas plau-kia. Man atrodo, ir tu turėtum girdėti.

ALMERSAS (*purto galvą*). Nieko negirdžiu. Nėra jokių varpų.

RITA. Kalbėk nekalbėjęs. Aš aiškiai girdžiu.

ALMERSAS (*žiūri jūros link*). Dabar jie jau denyje, Rita, Laivas plaukia miesto link.

RITA. Ir kaip tu gali negirdėti! Ra-men-tas plau-kia. Ra-men-tas...

ALMERSAS (*eina į scenos priekį*). Neįsikalbėk to, ko nėra. Noriu pasakyti, kad Asta ir Borgheimas jau denyje. Jau kelyje. Asta išplaukė.

RITA (*nedrąsiai žvelgia į jį*). Vadinasi, ir tu greitai iškeliausi, Alfredai?

ALMERSAS. Ką nori pasakyti?

RITA. Kad tu išvyksi paskui savo seserį.

ALMERSAS. Ar Asta ką nors užsiminė?

RITA. Ne. Bet tu pats sakei, kad mudu apsivedėme tik dėl Astos.

ALMERSAS. Taip, bet mudu... mudu surišo bendras gyvenimas.

RITA. Ak, aš tau jau nebe tokia... tokia neapsakomai graži.

ALMERSAS. Galbūt permainų dėsnis vis dėlto mus išlaikys kartu.

RITA (*iš lėto linksi galva*). Dabar manyje vyksta permaina. Kaip skausmingai tą jaučiu!

ALMERSAS. Skausmingai?

RITA. Taip, na, tai irgi savotiškas gimimas.

ALMERSAS. Iš tikrųjų. Arba prisikėlimas. Kelias į aukštesnį gyvenimą.

RITA (*su neviltimi žvelgia į tolumą*). Taip, kai sudūžta viso viso gyvenimo laimė.

ALMERSAS. Tas sudūžimas – tai tik laimėjimas.

RITA (*piktai*). Ak, tušti žodžiai. Viešpatie, juk mes vis tiek esame žemės žmonės.

ALMERSAS. Mes truputį susigiminiavę ir su dangumi, su jūra, Rita.

RITA. Galbūt tu. Bet ne aš.

ALMERSAS. Ir tu. Labiau, negu tau atrodo.

RITA (*žengia prie jo artyn*). Klausyk, Alfredai... gal tu galėtum vėl imtis savojo darbo?

ALMERSAS. Darbo, kurio tu visą laiką nekentei?

RITA. Dabar mano poreikiai kuklūs. Galėčiau dalintis tavimi su tavo knyga.

ALMERSAS. Kodėl?

RITA. Kad išlaikyčiau tave. Kad tu būtum šalia, netoliese.

ALMERSAS. Ak, aš taip nedaug galiu tau padėti, Rita.

RITA. Bet gal aš galėčiau tau padėti.

ALMERSAS. Dirbti darbą?

RITA. Ne. Gyventi gyvenimą.

ALMERSAS (*purto galvą*). Manau, kad neturiu gyvenimo, kurį norėčiau gyventi,

RITA. Na, tada bent nešti gyvenimo natą.

ALMERSAS (*niūriai, sau po nosimi*). Gal mums abiemis būtų geriausia išsiskirti.

RITA (*žiūri į jį tiriamu žvilgsniu*). Kurgi tu tada patrauksi? Gal vis dėlto pas Astą?

ALMERSAS. Ne. Po viso to pas Astą – niekada.

RITA. Tada kur?

ALMERSAS. Į gūdžias aukštumas.

RITA. Į kalnus? Tu tai nori pasakyti?

ALMERSAS. Taip.

RITA. Bet juk tai tik svajonės, Alfredai! Juk kalnų viršūnėse neįmanoma gyventi.

ALMERSAS. Ir vis dėlto jos mane dabar taip traukia!

RITA. Kodėl? Paaiškink!

ALMERSAS. Sėskis. Kai ką tau papasakosiu.

RITA. Ten, aukštumose, kažkas atsitiko?

ALMERSAS. Taip.

RITA. O tu nutylėjai ir Astai, ir man?

ALMERSAS. Taip.

RITA. Tu linkęs viską slėpti. Neturėtum to daryti.

ALMERSAS. Sėskis štai čia. Viską tau papasakosiu.

RITA. Taip, gerai, gerai, pasakok! (*Sėdasi ant suolo prie pavėsinės.*)

ALMERSAS. Buvau tenai vienas. Vienas tarp aukštikalnių. Priėjau didelį nykų kalnų ežerą. Turėjau persikelti į kitą pusę, bet negalėjau. Nesimatė nei valtys, nei žmonių.

RITA. Na? Ir kas toliau?

ALMERSAS. Tada nusileidau į šalia esantį slėnį. Galvojau iš ten vėl pakilti į aukštumas, tarp viršūnių ir vėl nusileisti jau kitoje ežero pusėje.

RITA. Ir tada tikriausiai pasiklydai, Alfredai!

ALMERSAS. Taip. Nuėjau, ne ta kryptimi. Kelio ar tako nesimatė. Ėjau visą dieną. Po to visą naktį. Galų gale ėmiau manyti, jog daugiau niekada neprieisiu žmonių gyvenamų vietų.

RITA. Ir negrįši pas mus namo? Esu tikra, kad tavo mintys skrido čionai.

ALMERSAS. Ne, viskas buvo kitaip.

RITA. Kitaip?

ALMERSAS. Buvo taip keista. Man rodėsi, jog ir tu, ir Ejolfas esate toli toli nuo manęs. Ir Asta taip pat.

RITA. Apie ką tu tada galvojai?

ALMERSAS. Nieko negalvojau. Sunkiai vilkausi šlaitais, akmenų nuobiromis ir mėgavausi mirties nuojautos ramybe, palaima.

RITA (*pašoka*). O, nevadink tokiais žodžiais to, kas taip siaubinga!

ALMERSAS. Aš visa tai jaučiau. Nė kiek nesibijojau. Mirtis ir aš buvome kaip du geri kelionės draugai. Viskas atrodė taip suprantama, taip aišku. Juk mano giminės žmonės nesulaukia senyvo amžiaus...

RITA. Ak, nutilk, nekalbėk tokių dalykų, Alfredai! Juk tavo klajonės vis dėlto baigėsi laimingai.

ALMERSAS. Taip, staiga išėjau ten, kur reikėjo. Atsidūriau kitoje ežero pusėje.

RITA. Toji naktis buvo tau siaubinga, Alfredai. Bet dabar to vis tiek neprispajinsi.

ALMERSAS. Tą naktį aš ir apsisprendžiau. Pasukau atgal ir tiesiai grįžau namo. Pas Ejolfą.

RITA (*tyliai*). Per vėlai.

ALMERSAS. Taip. Tada mano kelionės draugas atėjo ir pasiėmė jį. Tada Ejolfas išsivadavo iš baimės. Iš visko. Iš viso to, ko mes nedrįstame palikti. Mudu taip prisirišę prie šios žemės, Rita.

RITA (*su džiaugsmo prošvaiste*). Taip, tiesa! Tu irgi prisirišęs. (*Eina artyn.*) Gyvenkime savo gyvenimą, kol tik pajėgsime!

ALMERSAS (*trūkteli pečiais*). Gyventi, taip! Ir neturėti kuo užpildyti gyvenimo. Vien nykuma ir tuštuma, kur bepažvelgsi.

RITA (*baimingai*). O, anksčiau ar vėliau tu paliksi mane, Alfredai! Jaučiu tai! Matau tai iš tavo elgesio! Tu paliksi mane!

ALMERSAS. Kartu su kelionės draugu, tu tai nori pasakyti?

RITA. Ne. Manau, kad įvyks tai, kas dar blogiau. Išėisi iš manęs savo noru. Nes tau atrodo, kad tik čia, pas mane, gyvenimas neturi prasmės. Atsakyk. Ar ne taip tu galvoji?

ALMERSAS (*atvirai žvelgia į ją*). O jeigu aš iš tiesų taip galvočiau?...

Toli iš apačios pasigirsta triukšmas, pikti riksmi, nervingi balsai. Almersas nueina prie turėklo.

RITA. Kas ten dedasi! (*Susijaudinusi.*) O! Tikriausiai jie jį surado!

ALMERSAS. Jo niekas niekada nebesuras.

RITA. Bet kas gi ten atsitiko?

ALMERSAS (*ateina arčiau*). Muštynės, kaip paprastai.

RITA. Pakrantėje?

ALMERSAS. Taip. Reikėtų nugriauti visą tą pakrantės kaimelį. Vyrai grįžo namo. Girti, kaip visada. Muša vaikus. Klausyk, kaip berniukai rėkia! Moterys šaukiasi pagalbos...

RITA. Gal ką nors nusiųsti, kad joms padėtų?

ALMERSAS (*griežtai ir piktai*). Padėti tiems, kas nepagelbėjo Ejolfui? Ne, tegul jie prasmenga. Taip, kaip leido prasmegti Ejolfui!

RITA. Alfredai! Nekalbėk taip! Ir negalvok tokių dalykų!

ALMERSAS. Negaliu kitaip galvoti. Reikia nugriauti visas tas senas lūšnas.

RITA. O kurgi dėsiai vargšai žmonės?...

ALMERSAS. Tegul nešdinasi kur nors kitur.

RITA. O vaikai?

ALMERSAS. Argi ne vis tiek, kur jie gaus galą?

RITA (*tyliai, su priekaištu*). Tu jėga verti save būti tokiu negailestingu, Alfredai.

ALMERSAS (*piktai*). Turiu teisę būti negailestingas po to, kas įvyko. Ir *pareigą!*

RITA. *Pareigą!*

ALMERSAS. Tai mano pareiga Ejolfui. Turiu už jį atkeršyti. Vienu žodžiu, Rita, sakau tau, pagalvok apie tai. Sulygink visą kaimą su žeme... kai manęs nebus.

RITA (*susimąsčiusi žiūri į jį*). Kai tavęs nebus?

ALMERSAS. Taip. Tada bent kažkuo užsipildysi savo gyvenimą. Juk tau to reikės.

RITA (*tvirtai, ryžtingai*). Tu teisus. Man to reikės. Bet pabandyk atspėti, ką aš padarysiu... kai tavęs nebus.

ALMERSAS. Ir ką gi?

RITA (*iš lėto, apsisprendusi*). Kai tik tu išeisi iš manęs, nusileisiu į pajūrį ir pasiimsiu visus tuos vargšus apleistus vaikus pas save, į savo namus. Visus tuos išdykusius berniukus...

ALMERSAS. Ką gi tu su jais veiksi?

RITA. Pasiimsiu juos pas save.

ALMERSAS. Tu!

RITA. Taip, aš tą padarysiu. Nuo tos dienos, kai tu iškeliausi, jie bus čia, visi, tarytum jie būtų mano vaikai.

ALMERSAS (*susijaudinęs*). Vietoj mūsų mažojo Ejolfo!

RITA. Taip, vietoj mūsų mažojo Ejolfo. Jie gyvens Ejolfo kambariuose. Jie skaitys jos knygas, žais su jo žaislais, pakaitomis sėdės prie stalo ant jos kėdės.

ALMERSAS. Bet juk tai gryniausia beprotybė! Nežinau, ar kas nors pasaulyje mažiau tinka tokiam darbui, kaip tu.

RITA. Turėsiu pasikeisti, turėsiu išmokti, priprasti.

ALMERSAS. Jeigu tu kalbi rimtai, vadinasi, labai pasikeitei.

RITA. Taip ir įvyko, Alfredai. Tu pasistengei, kad tai įvyktų. Tu palikai manyje tuštumą. Pabandyčiau ją kuo nors užpildyti. Kuo nors, kas bus savotiška meilė.

ALMERSAS (*valandėlę stovi susimąstęs, žiūri į ją*). Tiesą sakant, mes mažai padėdavome tiems vargšams žmonėms.

RITA. Mes jiems visai nepadėjome.

ALMERSAS. Retai kada apie juos ir pagalvodavome.

RITA. Niekada nepagalvodavome su užuojauta.

ALMERSAS. Nors turėjome „auksą ir žaliuosius miškus“.

RITA. Niekada neištiesėme jiems rankos. Mūsų širdys buvo užkietėjusios.

ALMERSAS (*linguoja galva*). Tada galbūt galima suprasti, jog jie nerizikavo gyvybe, kad išgelbėtų mažąjį Ejolfą.

RITA (*tyliai*). Pagalvok, Alfredai. Ar tu tikras, kad mes patys būtume rizikavę?

ALMERSAS (*protestuodamas*). Kaip tu gali tuo abejoti, Rita?

RITA. O... Juk pats žinai, kad mudu esame šios žemės žmonės.

ALMERSAS. O kaip tu ketini padėti visiems tiems apleistiems vaikams?

RITA. Bandysiu padaryti, kad jiems likimas būtų švelnesnis, kad jie taptų kilnesni.

ALMERSAS. Jeigu tau tai pavyks, tai Ejolfas bus gimęs neveltui.

RITA. Ir ne veltui iš mūsų atimtas.

ALMERSAS (*atidžiai žiūri į ją*). Suprask vieną dalyką, Rita, ne meilė verčia tave taip apsispręsti.

RITA. Ne, ne tik meilė. Bent jau kol kas.

ALMERSAS. Tada kas?

RITA (*nenoromis*). Judu su Asta taip dažnai kalbėdavote apie žmogaus atsakomybę...

ALMERSAS. Apie knygą, kurios tu nekentei.

RITA. Aš ir dabar jos nekenčiu. Bet dažnai sėdėdavau ir klausydavausi, kaip tu pasakoji. O dabar pabandysiu pati eiti toliau. Taip, kaip sugebėsiu.

ALMERSAS (*linguoja galva*). Visa tai ne dėl tos dar nebaigtos knygos...

RITA. Ne, turiu dar vieną priežastį.

ALMERSAS. Kokią?

RITA (*tyliai, liūdnai šypsodamasi*). Matai, norėčiau susitaikyti su tomis didžiulėmis atviromis akimis, nuolat žvelgiančiomis į mane.

ALMERSAS (*pritrenktas, nenuleidžia nuo jos akių*). Gal ir aš galėčiau būti kartu ir padėti tau, Rita?

RITA. Ar norėtum?

ALMERSAS. Taip... jeigu tik žinočiau, kad sugebėsiu.

RITA (*dvejodama*). Betgi tada turėtum likti čia.

ALMERSAS (*tyliai*). Pabandykime, gal mums pavys.

RITA (*vos girdimu balsu*). Pabandykime, Alfredai.

Abu tyli. Paksui Almersas eina prie stiebo ir iškelia vėliavą iki pat viršaus. Rita stovi prie pavėsinės ir tylėdama jį stebi.

ALMERSAS (*grįžta prie jos*). Mūsų laukia nesibaigianti sunki darbo diena, Rita.

RITA. Kartkartėmis pas mus ateis ir sekmadienio ramybė, pamatysi.

ALMERSAS (*tyliai, susijaudinęs*). Tada galbūt pajusime, kaip mus aplanko dvasios.

RITA (*pakuždomis*). Dvasios?

ALMERSAS (*tokiu pat tonu*). Taip. Gal tada bus šalia mūsų... tiek, kurių netekome.

RITA (*iš lėto linksi galva*). Mūsų mažasis Ejolfas. Ir tavo didysis Ejolfas.

ALMERSAS (*žiūri į tolumą*). Gal kada nors, gyvenimo kelyje, mes bent akimirksniai juos pamatysime.

RITA. O kur turėsime žvelgti, Alfredai?

ALMERSAS (*įsmeigęs į ją akis*). Aukštyn.

RITA (*pritardama linksi galva*). Taip, taip, aukštyn.

ALMERSAS. Aukštyn... į kalnų viršūnes. Į žvaigždes. Ir į didžiąją tylą.

RITA (*ištiesia jam ranką*). Dėkui!